

Utorak, 11. oktobar 2005.

Uvodna reč Tužilaštva

Otvorena sednica

Optuženi su pristupili Sudu

Početak u 10.01 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA PARKER: Dobro jutro. Sada je vreme za iznošenje uvodne reči Tužilaštva u ovom Predmetu. Možda bi bilo najbolje da sekretar prvo formalno najavi Predmet.

sekretar: Dobro jutro, ovo je *Predmet IT-95-13/1-T, Tužilac protiv Mileta Mrkšića, Miroslava Radića i Veselina Šljivančanina.*

SUDIJA PARKER: Gospodine Moore, izvolite.

TUŽILAC MOORE: Zovem se Moore, ja sam viši zastupnik Tužilaštva, ovde su samnom danas Marie Tuma, Karim Khan Agha, Meritxell Regue, Alexis Demirdjian i naša referentkinja za predmet Sandra D'Angelo.

prevodioci: Mikrofon, časni Sude.

ADVOKAT VASIĆ: Časni Sude, dobar dan svima u sudnici, Odbranu gospodina Mrkšića predstavljaje advokat Miroslav Vasić. Hvala.

SUDIJA PARKER: Hvala.

AVOKAT BOROVIĆ: Dobro jutro, časni Sude, Odbranu Miroslava Radića predstavljaje Borivoje Borović, advokat iz Beograda i Mira Tapušević, takođe advokat iz Beograda. Hvala vam.

SUDIJA PARKER: Hvala.

ADVOKAT LUKIĆ: Dobro jutro, poštovani Sude, dobro jutro svim učesnicima u postupku, ja sam Novak Lukić, branilac gospodina Šljivančanina, samnom je i moj kobranilac gospodin Momčilo Bulatović.

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

SUDIJA PARKER: Hvala vam, gospodine Lukiću. Gospodine Moore, vi ste na redu.

prevodioci: Mikrofon, časni Sude.

SUDIJA PARKER: Možete da počnete.

UVODNA REČ TUŽILAŠTVA: TUŽILAC MOORE

TUŽILAC MOORE: Grad Vukovar je jedan stari grad. Koreni mu potiču iz XIV veka. U evropskim vodičima iz pedesetih kaže se da se smestio na obalama reke Dunav. Vukovar smatraju prijatnim, šarmantnim, privlačnim gradom preporučuje se poseta. 19. novembra 1991. godine jedna televizijska ekipa iz Velike Britanije otišla je u posetu. Evo šta su zatekli.

(Video snimak).

(Kraj video snimka)

TUŽILAC MOORE: Prema rečima ambasadora Herbert Okuna specijalnog izvestioca generalnog sekretara Ujedinjenih nacija (United Nations), kad je on posetio Vukovar 19. novembra te godine tamo je našao sledeće. On kaže: "Vukovar je bio najrazoreniji grad tokom svih borbi u Hrvatskoj. Gotovo svaka zgrada, svaki objekat bio je ili razoren ili pogođen artiljerijskim projektilima. Razaranje se svuda videlo". Mi ćemo ovde u postupku da čujemo ambasadora Okuna. Za Srbe je Vukovar predstavljao reinkarnaciju hrvatske tendencije prema dvoličnosti i nastojanja za postizanje nezavisnosti. Ranije se to manifestovalo putem nacista i fašista u Drugom svetskom ratu. Mnogi su koristili pežorativnu reč "ustaša" kako bi izrazili svoja osećanja o tome. Ni sa svakim nazadovanjem koje je iskusila jugoslovenska vojska, dolazilo je do sve više i više poniženja. Ali za hrvatsku naciju u nastajanju duge borbe njihovih snaga protiv daleko nadmoćnijeg neprijatelja bile su herojski svetionik za Hrvate u svom nastojanju da postignu slobodu i nezavisnost i u takvoj situaciji došlo je do onoga šta se dogodilo između 18. i 21. novembra 1991. godine. U tom kontekstu treba gledati to šta se tamo dogodilo, a ne kao šta bi to neki rekli, u kontekstu debate o biblioteci. Ovde se radi o ratnim zločinima i zločinima protiv čovečnosti koji su počinjeni tokom napada i ubrzo posle predaje grada Vukovara u novembru mesecu. Krivična dela za koje se

optuženi terete u ovoj optužnici sva se odnose na zatvaranje, zlostavljanje i ubistvo više od 260 hrvatskih i nesrpskih civila koji su odvedeni iz vukovarske bolnice 19. i 20. novembra. Mnogi od onih koji su uklonjeni iz bolnice bili su na lečenju u bolnici pre nego što su tamo odvedeni i ubijeni. I zato događaji za koje su optuženi ovi optuženi, bili su deo rasprostranjenog i sistematskog napada protiv Hrvata i nesrba u opštini Vukovar. Radilo se o nizu događaja koji su doveli do masovne grobnice na "Ovčari". Svi su oni činili deo jednog dobro organizovanog trajnog lanca delovanja od strane ljudi koji su u tome učestvovali. Optuženi u ovom Predmetu, Mrkšić, Radić i Šljivančanin su tokom relevantnog perioda optužnice bili aktivni oficiri u Beogradu u Motorizovanoj gardijskoj brigadi. Ja ću dalje da koristim izraz Garda. Zločinačko ponašanje svakog optuženog i dela koja su počinili sa drugima sa kojima su delili zajedničku zločinačku nameru prema našim tvrdnjama njih čini krivično odgovornim za optužbe sadržane u optužnici po članu 7(1). Pored toga, propust optuženih da spreče ili kazne zločinačko ponašanje svojih podređenih, svakog od njih takođe čini odgovornim i za optužbe zasnovane na članu 7(3) Statuta (Statute). Dozvolite mi da se sada ukratko osvrnem na temu vojne strukture. Mi smatramo da će to da razjasni neke od aspekata u ovom Predmetu. Oružane snage sastojale su se od Jugoslovenske narodne armije, kratko JNA i Teritorijalne odbrane koju ću zvati TO. JNA je imala Glavni štab i tri grane: pešadiju, vazduhoplovstvo i mornaricu. Postojale su tri vojne oblasti. Vojna oblast koja nas sada zanima je Prva vojna oblast koja je pokriva zapadnu Srbiju, najveći deo Bosne i Hercegovine i ističnu Hrvatsku uključujući i Istočnu Slavoniju, Baranju i Zapadni Srem gde se nalazi i grad Vukovar. Osim Generalštaba i tri grane, postoji jedno posebno telo u oružanim snagama koje se bavi pitanjima bezbednosti i kontraobaveštajnih poslova, a to je Uprava bezbednosti. Sam Šljivančanin bio je oficir bezbednosti u Gardijskoj motorizovanoj brigadi u to vreme i kao takav on nije imao nikava *de jure* komandna ovlašćenja. Međutim, zbog specifičnog zadatka koji je imao, a koji se sastojao u zaštiti političkog i vojnog rukovodstva SFRJ, Gardijska motorizovana brigada nije pripadala ni jednoj vojnoj oblasti. Ona je bila direktno podčinjena Saveznom sekretarijatu za narodnu odbranu. To je bila jedna elitna jedinica, u nju su doazili najsposobniji oficiri i pripadnici drugih činova. Oni su jednostavno bili elita koja je čuvala elitu. Sama brigada kojom je tada zapovedao pukovnik Mrkšić kao i u periodu relevantnom za optužnicu sastojala se od dva Gardijska motorizovana bataljona, dva bataljona vojne policije, jednog oklopnog bataljona i bataljona za pozadinu. Činjenica da su se ovde nalazila ne jedna nego dva bataljona vojne policije je po našim rečima važna zato, jer je to njima dalo dovoljno resursa da kontrolišu situaciju na bolji način nego što bi to mogle da učine druge brigade. Ovo može da se uporedi sa recimo jednom motorizovanim brigadom JNA. Takva brigada je uopšteno govoreći uvek imala samo jednu četu vojne policije. Pređimo sada na Teritorijalnu odbranu. Pre

početka oružanog sukoba u Hrvatskoj, policija i Teritorijalna odbrana Republike Hrvatske su se rascepili u lokalne i hrvatske strukture. U mestima gde su lokalni Srbi bili u većini ili su predstavljali značajnu manjinu, oni su uzeli postojeće strukture ili osnovali svoje jedinice ili jedinice Teritorijalne odbrane. Njihovi štabovi najčešće nisu odgovarali republičkim vlastima. Iako su bili u Hrvatskoj oni su ostali lojalni onome šta je ostalo od SFRJ i Srbiji. Prema tome, proces stvaranja lokalne Teritorijalne odbrane u Hrvatskoj počeo je negde u januaru 1991. godine. I konačno, nekoliko reči o dobrovoljcima. 1982. godine donet je Zakon o opštenarodnoj odbrani. U dobro definisanim zakonskim jedinicama je bilo predviđeno postojanje dobrovoljaca koji bi trebali da popunjavaju oružane snage SFRJ, JNA i Teritorijalnu odbranu. To su bili ljudi koji nisu imali vojnu obavezu, ali su prihvaćeni u oružane snage. Imajući u vidu njihova prava i odgovornosti smatralo se da su dobrovoljci istog ranga kao i vojno osoblje, odnosno vojni obveznici. A sada, nekoliko reči o rukovođenju i zapovedanju. Mi ćemo ovde da dovedemo generala Pringlea koji će ovde da svedoči u vezi sa tom temom. Kad je reč o Predsedništvu SFRJ, to je bilo najviše telo rukovođenja i zapovedanja oružanim snagama. Međutim, jedinstvo zapovedanja, jedno zapovedničko telo smatrani su principima od suštinske važnosti za uspešno izvođenje vojnih operacija, a to je situacija koju susrećemo u mnogim vojskama širom sveta. Komandantu obično pomaže njegov štab. Zadatak tog štaba je da ga u svakom trenutku tokom operacija snabdeva detaljnim informacijama o tekućoj situaciji. Takođe, se smatralo da je od ključne važnosti to da zapovednik u svakom trenutku zna kakva je situacija u njegovim potčinjenim jedinicama do dva nivoa ispod njega. Izdata su sasvim jasna naređenja da se takav sistem održi tokom sukoba u Hrvatskoj. Ovde je opet važno napomenuti da je svaki oficir oružanih snaga SFRJ imao obavezu da prijavi sva kršenja ratnog prava. Oficiri su snosili odgovornost za svoje akcije kao i za akcije svojih potčinjenih i oni su mogli da se smatraju lično odgovornim za propust da spreče ili kazne krivična dela koja su se dogodila pod njihovom komandom. Kasnije ćemo da vidimo jedno naređenje koje je između ostalog poslato Mrkšiću od jednog njegovog nadređenog oficira, to jest generala Panića gde se kaže da je taj princip posebno trebalo da se primeni posle pada Vukovara 18. novembra. Dozvolite mi sad da vam na kratko pokažem naše karte. Ovde se nalazi šest karata koje Pretresno veće može da pogleda kad god to želi. Ja znam da vi već poznajete razne lokalitete na tim kartama. Pogledajte kartu 3, to je najjasnija karta, na njoj se vrlo jasno vidi Hrvatska. Vidimo na desnoj strani reku Dunav kako teče otprilike sa severa na jug i vidimo takođe dobro i Vukovar na Dunavu. Karta broj 4, jedan dodatak i ako pogledate kartu broj 6, videćete da je to jedna kompozitna karta na kojoj se vidi sam Vukovar i mi smo ovde pokušali da pokažemo gde se nalaze važne lokacije. Bolnica, videćemo video snimak bolnice, "Velepromet", šta je bila jedna prelazna stanica, "Ovčara" gde su se odigrala zverstva,

kasarna i jedno od mesta gde se nalazila Komanda Teritorijalne odbrane. Dakle, početkom devedesetih Republika Hrvatska očigledno je išla ka nezavisnosti. Posle referenduma od 19. maja na kojem se glasalo o budućnosti Hrvatske u Jugoslovenskoj federaciji, Hrvatska je 25. juna 1991. godine proglasila svoju nezavisnost. Posledice su bile sasvim jasne. Većina Srba koja je živela u Hrvatskoj nije učestvovala u tom referendumu zato što su oni predviđali da će da dođe do hrvatske nezavisnosti i već su održali svoj referendum krajem avgusta i početkom septembra prethodne godine. I na tom referendumu Srbi u Hrvatskoj su se putem Srpskog nacionalnog veća opredelili za srpsku autonomiju kao izraz federalne jedinice u SFRJ. I na žalost zbog toga je došlo do daljih podela na nacionaloj osnovi. I u tom kontekstu hrvatski Srbi su počeli da se naoružavaju od 1990. godine. Mi tvrdimo da je došlo do napada na hrvatska sela od strane JNA i srpske Teritorijalne odbrane početkom kasnog leta 1991. godine. Granatirani su neki gradovi i napetost između dve nacionalne zajednice rasle su sve više i više šta je na kraju rezultiralo opštim oružanim sukobom otprilike u avgustu 1991. godine. I pre i tokom tog oružanog sukoba razarana su sela, otimani su hrvatski civili, podvrgavani su mučenju, dolazilo je do silovanja, morali su da idu na prisilan rad, a neki od njih izgubili su život na brutalan način u rukama JNA i srpske Teritorijalne odbrane. To je rađeno na sistematskoj, a ponekad na nediskriminatornoj osnovi. Pored toga, veliki broj hrvatskih civila bio je prisiljen da pobjegne kad su srpske snage uzele kontrolu nad njihovim selima. Očigledno je da je od vrhunske važnosti bila pozicija JNA. Ona se ponašala sve nasilnije i nasilnije. Takođe politički kontekst u kojem je JNA, na prvi pogled, poslana u Hrvatsku da razdvoji snage koje su se našle u sukobu i ponovo uspostavi red između hrvatskih vlasti i pobunjenih hrvatskih Srba. Međutim, ubrzo je postalo jasno da u stvarnosti, najkasnije negde od leta 1991. godine na dalje, veliki delovi jedinica i komandi JNA u Hrvatskoj u stvari su podržavali pobunjene hrvatske Srbe u njihovoj oružanoj borbi protiv hrvatskih vlasti. Mi tvrdimo da je to rađeno zato da bi se konsolidovale teritorije na kojima su Srbi stekli kontrolu. I negde oko septembra 1991. godine otprilike dva meseca pre događaja u Vukovaru jedinica Prve motorizovane brigade JNA delujući zajedno sa srpskim jedinicama Teritorijalne odbrane iz SAO Zapadne Slavonije i jedinicama Teritorijalne odbrane Republike Srbije i srpskim dobrovoljcima zauzeli su većinu sela u Baranji, Istočnoj Slavoniji i Zapadnom Sremu osim Vukovara. I iz tog razloga je Vukovar bio tako važan. Jer, kao što znamo, Vukovar se nalazi sa hrvatske strane reke Dunav. Reka Dunav na tom mestu deli Hrvatsku od Srbije. Smatralo se zato da je Vukovar poslednje hrvatsko uporište u Istočnoj Slavoniji. Vukovar je očigledno imao stratešku važnost za obe strane, ali takođe i ogromnu simboličku važnost kako za Srbe tako i za Hrvate. I zbog toga su otprilike od maja 1991. godine, pa nadalje srpske snage započele sa vojnim napadima protiv grada Vukovara. Na početku taj napad nije imao željeni

učinak. 29. septembra, datuma koji je po našem mišljenju veoma važan, doneta je jedna veoma važna naredba. Ta naredba se odnosila na Gardijsku motorizovanu brigadu koja je pre nego što je poslata u SAO Istočnu Slavoniju predpočinjena Prvoj armijskoj oblasti. General-potpukovnik Panić koji je bio komandant te vojne oblasti kreirao je dve operativne grupe, Operativnu grupu Sever i Operativnu grupu Jug. Operativna grupa Sever pokrivala je Baranju i deo Istočne Slavonije, severno od reke Vuke. Ali, u ovom Predmetu bavićemo se najviše aktivnostima i komandnom strukturom Operativne grupe Jug. Važno je da imate na umu da je od tog dana, pa sve do 24. novembra Operativna grupa Jug bila odgovorna za najveći deo Istočne Slavonije južno od reke Vuke. Zato je ta operativna grupa takođe učestvovala u opsadi Vukovara. Ta Operativna grupa takođe je bila ekskluzivno, po našem mišljenju i veoma važno, odgovorna za evakuaciju Vukovarske bolnice. Sve vreme, koje je relevantno za ovu optužnicu, Mrkšić je zapovedao Gardom i Operativnom grupom Jug. I kao što sam već rekao, Operativna grupa Jug sastojala se od Garde, odreda lokalne srpske Teritorijalne odbrane i drugih jedinica Teritorijalne odbrane Republike Srbije i nekih manjih jedinica JNA. Operativna grupa bila je najodgovornija za istočni deo Slavonije južno od reke Vuke i kao što sam rekao, učestvovala je u borbama oko Vukovara. Postojao je komandni lanac koji je funkcionisao, postojao je sistem izveštavanja koji j funkcionisao između Komande Operativne grupe Jug i komandanta pukovnika Mrkšića i nejdgovih potčinjenih jedinica. A sada nekoliko reči o majoru Šljivančaninu. On je bio načelnik organa bezbednosti Gardijske brigade i bio je očigledno potčinjen Mrkšiću. Šta više, Mrkšić je kasnije naredio Šljivančaninu da organizuje i vodi evakuaciju bolnice. Šljivančanin je bio organ bezbednosti Operativne grupe Jug i kao što sam već rekao, on zbog toga nije imao nikakve stvarne, komandne odgovornosti odnosno ovlašćenja prema pravilima JNA. Međutim mi tvrdimo da su dužnosti Šljivančanina tokom operacija Operativne grupe Jug protiv Vukovara išle dalje od odgovornosti normalnog oficira bezbednosti. Ja ću da kažem nešto o tim dužnostima i kasnijim potezima ili možda bolje rečeno, potezima koji nisu povučeni. I konačno, nekoliko reči o trećem optuženom, kapetanu Miroslavu Radiću. Tokom 1991. godine u oktobru Mrkšić je tada uveo ono šta se tada zvalo "napadni odredi", odnosno "jurišni odredi". Oni su bili deo Operativne grupe Jug i bili su njemu direktno podređeni. Major Tešić je zapovedao Prvim jurišnim odredom koji je igrao važnu ulogu u opsadi Vukovara. Ovaj odred sastojao se od tri jurišne grupe. Optuženi kapetan Radića zapovedao je Trećom jurišnom grupom. Kao što sam već rekao, važno je da se ima na umu da sastavni delovi ove jurišne grupe su sadržali određene ljude. Radićeva jurišna grupa sastojala se od pripadnika redovne JNA, rezervista i pripadnika srpske Teritorijalne odbrane Vukovara kojoj ću kasnije da posvetim još nekoliko reči. Odredom "Petrova gora" zapovedao je čovek po imenu Stanko Vujović. Njemu se sada sudi u Beogradu za ratne zločine

počinjene u Vukovaru. Zajedno sa čovekom po imenu Stanko Vujanović kome se sada takođe u Beogradu sudi za ratne zločine počinjene u Vukovaru. Tvrdi se da je on bio njegov zamenik. Odred "Leva supoderica" na čelu je imao osobu po imenu Kameni kome se sada takođe sudi za ratne zločine počinjene u Vukovaru. Komandno mesto Radićeve jurišne grupe nalazilo se u Novoj ulici broj 81. Časni Sude verovatno ćete se setiti geografske karte broj 6 koja se nalazi na samom dijagramu, a to komandno mesto je bilo u Vujanovićevoj kući. Tokom opsade Vukovara redovno su održavani sastanci na tom komandnom mestu i planirane su vojne operacije koje je trebalo da izvede Radićeva jurišna grupa. Na tim sastancima su redovno bili prisutni Vujović, Vujanović i Kameni kao i major Šljivančanin koga su, šta je zanimljivo, mnogi pripadnici srpskih snaga smatrali komandantom svih operacija u Vukovaru. Ali, Radić je bio blizak, odnosno trebalo bi da kažem da je imao blizak odnos sa odredima lokalne srpske odbrane, Teritorijalne odbrane u Vukovaru koji su bile pod njegovom komandom kao i sa Šljivančaninom. Prema rečima jednog svedoka Šljivančanin je Radića smatrao svojim desnom rukom. I ako to mogu jednostavno da kažem, mi tvrdimo da je Radić zapravo bio posrednik između Šljivančanina i lokalne Teritorijalne odbrane. 12. novembra 1991. godine ili otprilike oko tog datuma, srpski nacionalistički vođa i vođa SRS Šešelj koji je optužen pred ovim Sudom i očekuje suđenje, posetio je Vukovar i održao sastanak na Radićevom komandnom mestu odnosno na ovoj već spomenutoj adresi, Nova ulica 81. Osim Šešelja drugi ljudi koji su tamo bili, bili su gardijski oficiri Šljivančanin, Radić, čovek po imenu Boškovski, lokalni zapovednici TO Vukovara Vujović i Vujanović i Kameni za koga se takođe znalo da je politički blizak SRS-u. Jedan svedok koga ćemo da pozvemo ovamo je čuo Šešelja koji je učesnicima tog sastanka rekao sledeće, citiram: "Svi smo mi jedna armija. Ovaj rat je najveći ispit za Srbe. Oni koji prođu taj ispit, postaće pobednici. Dezerteri ne mogu da prođu nekažnjeno. Ni jedan ustaša ne sme da izađe živ iz Vukovara". Interesantno je da se primeti da je Šljivančanin posle pet godina užasa Vukovara u jednom intervju novinama rekao da se "zapravo slaže sa Šešeljevom politikom". Takođe je rekao da "smatra da je Arkan hrabar čovek". Radić je svakako bio najmlađi od trojice optuženih, ali bez obzira, kako sam već rekao, on je igrao ključnu ulogu. Kako kažem, on je bio posrednik. On je bio u redovnom kontaktu sa Teritorijalnom odbranom. Osim toga, videlo se da je on Šljivančaninova desna ruka i da zapravo prenosi Šljivančaninove naredbe. On ne samo da je obavljao važnu dužnost ostvarivanja veze sa lokalnim Srbima nego takođe i korišćenjem popisa ljudi, a to ćemo da čujemo kasnije. Dakle, ljudi koji su bili u bolnici posle pada Vukovara, on je bio jedan od ljudi koji su odlučivali gde će ko da ide. Ovaj sastanak sa Šešeljem i na njemu iznesene primedbe važne su utoliko što pokazuju političku pristrasnost ljudi koji su bili na tom sastanku. A radilo se o vremenskom razdoblju od samo šest dana pre nego što su se dogodila ova

zverstva. Tužilaštvo tvrdi da je na tom sastanku postavljen cilj, odnosno namera da se progone Hrvati odnosno nesrbi od strane onoga šta bih nazvao udruženim zločinačkim poduhvatom, počeo da dobija svoj oblik. Tokom septembra i oktobra 1991. godine snage Operativne grupe pod komandom gospodina Mrkšića su već gotovo završile zaokruživanje i odsecanje grada Vukovara. Tokom tromesečnog razdroblja, opsade od strane srpskih snaga grad i bolnica bili su izloženi učestalim, stalnim i vrlo često neselektivnim intenzivnim granatiranjima i vazдушnim napadima što je mnoge njegove stanovnike nateralo da žive u podzemnim skloništima i podrumima. U okviru operacija za zauzimanje grada srpske snage su pokrenule više pešadijskih i oklopnih napada, pa su dana 18. novembra 1991. godine, hrvatske snage koje su branile Vukovar na kraju položile oružje. Tokom te tromesečne opsade već smo videli na video snimku na samom početku ovoga izlaagnja da je došlo do velikih oštećenja na tom području i da su mnogi ljudi izgubili život, a mnogi su bili raseljeni. Dana 18. novembra ili oko tog datuma, otprilike 170 pripadnika hrvatskih snaga koje su branile Vukovar se predalo i položilo oružje na Mitnici koja se nalazi nekoliko kilometara od centra grada. Na pregovorima za njihovu predaju komandanti hrvatskih snaga su se predali redovnom sastavu odnosno redovnim jedinicama Jugoslovenske narodne armije. Međutim, te hrvatske snage su insistirale na tome da predaja mora da se obavi pod pokroviteljstvom Crvenog krsta. Ta predaja je takođe bila jako medijski praćena, a dvojica ljudi koji su tome prisustvovali bili su pukovnik Pavković koji čeka suđenje na ovom Sudu, ali ne u vezi sa ovim Predmetom, a on je u to vreme bio oficir za vezu, za Operativnu grupu Jug i gospodin po imenu Nicolas Borsinger koji je bio izaslanik Međunarodnog komiteta crvenog krsta (ICRC, International Committee of the Red Cross). Ja bih vas sada zamolio da pogledate u svojim registratorima dokument pod tabulatorom 4 i 5. Najpre bih da obradim one dokumente koji se nalaze pod brojem 5. Dakle, molim vas registrator 5, pa ćemo onda da se vratimo na dokument pod tabulatorom 4. Pod tabulatorom je, nadam se da će svi to da pronađu, dakle ljude koji sede za stolom. Čovek koji sedi levo sa oznakom Crvenog krsta je Nicolas Borsinger, jer mi ćemo da ga vidimo dva dana kasnije na Vukovarskom mostu. Dakle, tu je Borsinger, zatim čovek koji sedi levo od njega je Pavković, njega ćemo takođe da vidimo na mostu, a čovek koji je desno je čovek koji vrši predaju u ime hrvatskih snaga. Sada vas molim, pogledajte dokument pod tabulatorom 4, ja neću da puštam video snimak, to ćemo da učinimo kada za to dođe vreme, ali ja ovde imam jedan primerak transkripta i hteo bih da ovo uradim na sledeći način. Ja sam označio za sve da uoče ono šta smatramo važnim delom. Ako pogledamo prvu stranu, videćemo da Pavković kaže: "Predaja, predaja". Dalje, idemo na peti stranu i vidimo da Pavković razgovara sa čovekom koji se zove Karaula, jedan od hrvatskih branioca i on kaže: "Vi ste gospodin sa Mitnice?". Odgovor je: "Da". Tabulator 6, Nicolas Borsinger dolazi i ono šta on ovde kaže je

važno: "Moram da objasnim obojici predstavnika. Prisustvo Međunarodnog crvenog krsta ovde je bitna samo u vezi sa pitanjima humanitarne prirode". A onda, na sedmoj strani imamo jedan deo koji bi Pretresnom veću trebalo još bolje da naglasiti kako je to učinjeno, vidimo dakle Pavkovića koji iznosi razlog zbog koga je Međunarodni crveni krst aktivno uključen u to. On kaže: "Pripadnici hrvatskih oružanih snaga su tražili da pripadnik Međunarodnog crvenog krsta ili Evropske posmatračke misije (EUMM, European Community Monitoring Mission) učestvuje u ovome..." i nastavlja "...zato što je po njihovom to garancija da će se ispoštovati ovaj naš dogovor". Mi tvrdimo da su ovi konkretni pregovori na Mitnici koji su se nastavili i koji su trebali da se adekvatno reše, sasvim konkretno naglašavaju zabrinutost pripadnika hrvatskih snaga i prirodu predaje. Takođe je važno za Pavkovićevo znanje i učesništvo Borsingera na mostu u Vukovaru. Dakle, shodno tome hrvatske snage koje su se predale tom prilikom su otišle pod pratnjom gardista i pripadnika vojne policije bez nekog uplitanja pripadnika lokalne TO Srba. Oni su odvedeni do granice sa Srbijom i posle toga su prebačeni u zarobljenički logor u Srbiji. Moguće je da je učestvovanje samog Crvenog krsta i konkretno, u samom početku njihovo prisustvo, vrlo verovatno spasila živote ljudi koji su se predali. Ako je prisustvo Crvenog krsta i medija zapravo bila greška, to je greška koja se nije ponovila 20. novembra prilikom evakuacije bolnice. Tokom poslednjih dana opsade Vukovara nekoliko stotina ljudi se okupilo, što ne iznenađuje, oko bolnice jer su smatrali da će to da bude sigurno mesto i mesto utočišta. Do 18. novembra ljudi koji su bili u objektu bolnice uključujući i zdravstveno osoblje, njihovu rodbinu, pacijente, uključujući i ljude koji su bili ranjeni u borbama i drugi civili, nalazili su se u bolnici. Mnogi u bolnici bili su u podrumu zbog toga što je JNA granatirala bolnicu šta je već dovelo do velikih oštećenja na gornjim spratovima same bolnice. Procenjuje se da je do 18. novembra u bolnicu sklonilo između 1.000 i 2.000 ljudi osim ranjenih i bolesnih. Ja bih sada ukoliko mi Pretresno veće dozvoli pustio jedan kratak video snimak koji se snimljen u to vreme kod bolnice.

(Video snimak)

(Kraj video snimka)

TUŽILAC MOORE: Negde u vreme predaje snaga koje su branile Vukovar u Zagrebu je potpisan Sporazum o evakuaciji. Potpisali su ga predstavnici Republike Hrvatske, JNA, Međunarodnog komiteta Crvenog krsta, Lekara bez granica (MSF, Medecins Sans Frontieres) i Malteškog krsta (Maltese Cross). Sporazum o evakuaciji je svakako bio važan dokument koji je osmišljen da bi regulisao evakuaciju ranjenika i bolesnika iz bolnice pod pokroviteljstvom samih posmatrača. Časni Sude, molim vas

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

pogledajte u svojim registratorima dokument pod brojem 1, a mi ćemo takođe da stavimo, odnosno da aktiviramo program *Sanction* tako da ćete da ga vidite i na ekranima. Najpre bih hteo da govorim o prvom pasusu, ja se nadam da je on označen, dakle vidi se da je 18. novembra održan sastanak, pa ako zatim pređemo dalje na tačku 5, vidimo da tu stoji: "Evakuacija će obuhvatiti sve ranjenike i bolesnike koji su na lečenju u Vukovarskoj bolnici". Tačka 6 dalje kaže: "Bolnica će biti stavljena pod zaštitu Međunarodnog komiteta crvenog krsta koji će obe strane da obavesti o potrebnom stanju neutralnosti koji se zahteva". Zatim dalje u tački 7 se kaže: "Republika Hrvatska i JNA su saglasne da Posmatračka misija Evropske zajednice nadgleda celu operaciju i da ima potpuni pristup svim segmentima evakuacije. I zatim se dalje govori o olakšanju pristupa. Dakle, mi tvrdimo da kada se govori o svima, svim ranjenicima i bolesnicima koji su trebali da budu pod zaštitom Međunarodnog komiteta crvenog krsta da to doslovno znači od početka do kraja, a posmatranje je uglavnom bilo kršeno, a ne poštovano. U Sporazumu o evakuaciji se nigde ne spominje da JNA ljude koji se evakušu treba da preda nekom drugom telu. Doduše u sporazumu se ne spominje nikakva uloga koju bi u tome igrale vlasti samoproklamovane vlasti SAO Slavonije, Baranje i Zapadnog Srema pri evakuaciji bolnice. Sporazum je bio poznat svim stranama, bio je poznat i ovoj trojici optuženih i drugima, a mnogi drugi elementi su se zapravo pojavili u tom trenutku koji su sporazum ojačavali, a nisu ga slabili. Borbe između srpskih snaga i hrvatskih snaga su bile izuzetno intenzivne. Svakako je došlo do teških gubitaka na obe strane, a posebno kod srpskih snaga. Sama Garda je pretrpela teške gubitke i to posebno među oficirskim kadrom. Pukovnik Mrkšić je po svemu sudeći primetio da su oni, dakle gardisti izgubili više od 600 ljudi odnosno da je više od 600 ljudi izbačeno iz stroja, da je bilo i mnogo starešina šta će verovatno da uđe u ratnu istoriju kao vojna operacija u kojoj je poginulo više oficira nego vojnika. Stvarno treba da se ima na umu da su oni ovde bili desetkovani, dakle da su izgubili toliko ljudi. Dakle, da je oko 600 ljudi izgubilo živote ili bilo ranjeno od ukupno 3.000 ljudi šta je zapravo navodilo na veliku mogućnost represalija nad civilnim stanovništvom Vukovara posle pada grada. General Panić je znajući, očekujući to, izdao zapovest pukovniku Mrkšiću da zauzme Vukovarsku bolnicu dana 18. novembra. Mi tvrdimo da je ta zapovest izuzetno važan dokument u ovom Predmetu. Ta zapovest nedvosmisleno Mrkšiću stavlja na znanje pretnju odmazde i drugih oblika osvete za koju su bile odgovorne neke lokalne jedinice Srpske teritorijalne odbrane. Pogledajmo dokument pod tabulatorom 2, a dokument ćemo da vidimo uskoro i na našim monitorima. Ako pogledamo prvu stranu toga dokumenta, videćemo u gornjem levom uglu, dakle piše: "Prva vojna oblast, datum 18. novembar", vidimo da je dokument označen kao vrlo hitan, odnosno se na Operativnu grupu Jug pod rukovođenjem i zapovedanjem pukovnika Mrkšića, a ako okrenem stranu, u tački 3

piše: "U izvršavanju prethodnih zadataka kao i svim drugim dejstvima u zoni, angažovanje jedinica Prve VO na razbijanju ustaških snaga. U svemu se pridržavati Ženevske konvencije o ratnim zarobljenicima (Geneva Convention relative to the Treatment of Prisoners of War)". Pogledajmo sada šta piše u osmoj tački ovoga dokumenta. "Svaka jedinica u svojoj zoni odgovornosti i u potpunosti mora da vlada celokupnim stanjem na teritoriji za šta činim odgovornim komandante svih nivoa. Ratni zakoni nisu stupili na snagu, pa samim tim, a i inače, niko nema prava na odmazdu i druge oblike osvete kao što su to vršile neke jedinice mesne TO. Ubuduće za ovakve i slične postupke vinovnike hapsiti i preduzimati odgovarajuće zakonske mere. Na samom dnu dokumenta vidimo da je taj dokument došao od Mrkšićevog pretpostavljenog Panića i na kraju, ako pogledamo zadnju stranu dokumenta vidi se da je dokument primljen 18. novembra u 00.45. Mi tvrdimo, ako mogu da se poslužim engleskim izrazom, da je zapravo sasvim jasno svakome ko je dobio tu zapovest, zašto je general Panić bio zabrinut. Sve zajedno, nameće se zdravorazumsko pitanje u vezi sa onim šta se događalo već dva meseca ranije. Doktorka Bosanac koja će biti naš prvi svedok bila je direktorka bolnice. Ona je bila obaveštena da će evakuacija ranjenika i bolesnika iz bolnice početi 18. novembra kako je već bilo dogovoreno pod pokroviteljstvom Evropskih posmatrača i Crvenog krsta. Međutim evakuacija nije mogla da počne toga dana zato što su obe grupe učestvovala u posmatranju predaje i evakuacije civila u drugom delu grada, gotovo sigurno na Mitnici kako sam već govorio. Dakle, dogovoreno je da će posmatrači umesto toga da odu u bolnicu, da posmatraju njenu evakuaciju sledećeg dana, naime 20. novembra. U toku večeri, 18. novembra, Mrkšić je izgleda imao referisanje svakoga dana, dakle u večernjim satima 18. novembra je Mrkšić održao svoj uobičajeni dnevni sastanak u svojoj komandi u Negoslavicima i tu je najavio da će operacijom evakuacije bolnice da zapoveda Šljivančanin. Ujutro, 19. novembra major Tešić i njegove snage iz Prvog jurišnog odeda stigle su do bolnice i istu osigurale. Niko u bolnici nije pružao otpor. Otprilike u isto vreme do bolnice je stigao i Radić. Setićete se da je Radić bio direktni podređen Tešiću, ali neobično je da Tešić nije njemu zapovedio da ide prema bolnici niti da učestvuje u evakuaciji. Izgleda da je sam Radić došao do bolnice svojom voljom i tačno je kada se kaže da se Radiću kasnije pridružio Šljivančanin. Ubrzo posle Tešićevog dolaska u bolnicu, Vujović i Vujanović i drugi pripadnici Srpske teritorijalne odbrane Vukovara uključujući srpske dobrovoljce, pripadnike paravojnih formacija počeli su da se okupljaju pred bolnicom. Imajući na umu da je Panić dan ranije izdao zapovest, tim ljudima je ipak dopušten ulazak u bolnicu uprkos očiglednim opasnostima i potencijalno eksplozivnoj situaciji. Neki su se ljudi identifikovali kao četnici, a njima je, kao što rekoh, JNA dopustila ulazak u bolnicu. Oni kada su ušli tamo počeli su da zlostavljaju, tuku i da na druge načine zlostavljati pacijente. Dok je situacija bila

strašno naelektrisana među pripadnicima Srpske teritorijalne odbrane, ovo je bila zapravo prva manifestacija incidenata do kojih je došlo unutar redova JNA. A mi smatramo da je ovde došlo do saučesništva imajući na umu da je ovde bilo sasvim predvidivo da će doći do problema kada jednom bitke prestanu. Ne iznenađuje da je doktorka Bosanac insistirala da posmatrači budu prisutni na licu mesta kada dođe do evakuacije šta je bilo potpuno u skladu sa Sporazumom o evakuaciji. Ona je nastojala da stupi u kontakt sa posmatračima s tim u vezi. Kada je razgovarala s majorom Šljivančaninom u vezi sa pristupom bolnici i u vezi s njenim opreznim zahtevom, Evropski posmatrač Jan Allan Schou je dobio odgovor od Šljivančanina da Evropski posmatrači ne smeju više sa njom da stupe u kontakt zato što je Šljivančanin smatra zločincem i da oni ne smeju da odalze u bolnicu dok su tamo prisutni zločinci. Tešić je zatim doktorku Bosanac odveo natrag u Komandu Operativne grupe Jug na sastanak s Mrkšićem i na tom sastanku Mrkšić je rekao doktorki Bosanac da on menja pravac evakuacije koji je već ranije bio dogovoren. Po svemu sudeći, došlo je do iskazivanja zabrinutosti zbog mina, Mrkšić je takođe rekao gospođi Boasnac da se Crveni krst bavi objektom "Veleprometa" u Vukovaru i civilima i da doktorka Bosanac treba da se vrati u bolnicu i da tamo čeka posmatrača Međunarodnog crvenog krsta. Interesantno je da je on odbio da dozvoli gospođi Boasnac da razgovara sa jednim od predstavnika odnosno jednim od posmatrača koji je bio u komandi rekavši da nema potrebe da ona s njima tada razgovara. Doktorka Bosanac je zatim jednostavno vraćena u bolnicu i bilo je sasvim jasno da u tom trenutku potpuni nadzor nad celom situacijom ima vojna policija. Otprilike toga dana, 19. novembra su ambasador Okun i Cyrus Vance bili na lici mesta. Oni su bili međunarodni mirovni izaslanici koje je za to ovlasila Međunarodna konferencija o bivšoj Jugoslaviji (International Conference on the Former Yugoslavia) i oni su pokušali da dođu u bolnicu kako bi procenili tamošnju situaciju. Ali mi ćemo da čujemo iskaz gospodina Okuna na ovom suđenju o tome šta se tamo dogodilo. Posle povratka u bolnicu doktorka Bosanac je ustanovila da je JNA pod zapovedništvom Šljivančanina već započela da razdvaja muškarce od žena i da ih prevozi u sabirni centar "Velepromet". To je učinjeno i time je prekršen ovaj Sporazum bez ikavog pridržavanja onoga šta je trebalo, šta je bilo nameravano. Uprkos njenim protestima Šljivančaninu da to ne sme da se uradi bez prisustva posmatrača Šljivančanin je jednostavno zanemario to šta je ona rekla i nastavio da razdvaja ljude koje su evakusali, dakle muškarce od žena. Do kraja popodneva ili do ranih večernjih sati 19. novembra pod komandom Šljivančanina je veliki broj ljudi koji su se ranije bili sklonili u bolnicu prebačeni u sabirni centar kod "Veleprometa" koji je bio pod kontrolom JNA. Mnogi od ovih ljudi su kasnije bili maltretirani, neki od njih su bili ubijeni u tom objektu. Jedan deo tog objekta se koristio kao pritvorski prostor. Pre prethodne evakuacije civila u "Velepromet" predstavnik Međunarodnog komiteta

crvenog krsta je stigao u bolnicu i sreo se sa doktorkom Bosanac i Šljivančaninom. Ono šta se onda desilo, po našem mišljenju je veoma važno zato što je doktorka Bosanac dala spisak ranjenih i bolesnih međunarodnom predstavniku, a razlozi za to su bili apsolutno jasni. Jer je Sporazum o evakuaciji jasno precizirao da su svi oni koji su bili bolesni bili pod kontrolom Međunarodnog crvenog krsta. Tu su bili navedeni i drugi uslovi. Šljivančanin je zahtevao primerak tog spiska bolesnih i ranjenih, uzimajući u obzir kakav se pritisak vršio na doktorku Bosanac ona mu je nevoljno dala taj spisak. Opet, na njegovo insistiranje doktorka Bosanac je napravila i spisak lekarskog osoblja, bolničkog osoblja, rođaka, članova porodice i drugih osoba koje su se nalazile u bolnici i to je dala Šljivančaninu. Po našem mišljenju Šljivančanin je uzeo te liste da bi ispunio neke svoje ciljeve. Ti spiskovi po našem mišljenju su se koristili da bi se vršila selekcija u toku evakuacije bolnice. Time dolazimo do večeri 19. novembra. Mrkšić je održao sastanak i obavestio je nekoliko oficira koji su poslani da pomognu u evakuaciji Vukovara i tim prilikom im je Mrkšić rekao sledeće: "Mnogi zločinci se kriju među ranjenima, zločinci koji su ubijali i klali vojnike JNA i srpske civile". Kasnije te večeri doktorku Bosanac su ponovo odveli u štab Mrkšića, tamo se nalazio Šljivančanin i on je počeo nju da ispituje o tome gde se nalaze, kako je on rekao, pripadnici hrvatskih snaga koji su branili Vukovar. Kao što sam već rekao, imamo znači doktorku Bosanac u štabu i istovremeno čitav niz ljudi u "Veleprometu". U tom objektu je bilo smešteno dosta ljudi koji su tamo prethodno tražili utočište, a bilo je ljudi koju su tamo bili prevezeni po naređenju Šljivančanina. Sam taj objekat se nalazio u blizi kasarne JNA u Vukovaru i dakle bio je pod kontrolom Operativne grupe Jug. Jedan penzionisani oficir za bezbednost JNA, osoba po imenu pukovnik Vujić je dobio naređenje da ode u "Velepromet" i da izvrši razdvajanje, kako je njemu bilo rečeno, ratnih zarobljenika od civila. Vujić je takođe trebao da organizuje da se ratni zarobljenici autobusima prevezu u pritvorski objekat u Sremskoj Mitrovici u Srbiji. Ali kad je on stigao u "Velepromet", predstavili su ga oficiru za bezbednost Garde. Taj oficir je bio zadužen za objekat u "Veleprometu" i on je obavestio Vujića da je razdvajanje ratnih zarobljenika od civila već bilo obavljeno. Šta je još važnije, on je rekao da pripadnici lokalne Srpske teritorijalne odbrane su takođe pomagali u vršenju obezbeđenja za taj objekat. Dok je on obilazio taj objekat, Vujiću nije bilo dozvoljeno da uđe u jednu konkretnu prostoriju koju su čuvali kako pripadnici lokalne Srpske teritorijalne odbrane tako i pripadnici vojne policije Gardijske motorizovane brigade. Ta soba je postala poznata kao "soba smrti". Tako su je nazvali ili oni koji su se tamo nalazili ili oni koji su bili upoznati sa njenom namenom. Dve osobe, jedan koga su zvali Topola, druga osoba po imenu Marko Crevar su bili prisutni i bili su lokalno poznati kao četnici. Crevar je bio načelnik Sekretarijata unutrašnjih poslova u Vukovaru i bio je u obezbeđenju ovog objekta pod komandom Gardijske motorizovane brigade. On je Vujiću rekao: "Oni

neće da dozvole da se ratni zarobljenici izvedu iz ove prostorije već će ih tamo zadržati da bi ih kaznili i da bi se sa njima postupalo na onaj način kako su ono postupali sa Srbima. To su sve kriminalci, mi ih lično poznajemo. Mi se već bavimo njima i niko neće moći da ih odvede od nas čak i ako budemo morali da se obračunavamo oružjem". Vujić je primetio da su ljude odvodili iz sobe, da su ih nekuda odvodili posle čega bi usledili pucnji. Kasnije je bilo ustanovljeno da su viđeni leševi u blizini "Veleprometa". U tom trenutku Vujić je sam naredio osoblju Gardijske motorizovane brigade, osoblju oklopnog transportera da pomere cvoj transporter, da ga približe što je moguće bliže toj prostoriji i da otvore vatru na one koji su čuvali tu prostoriju gde se i on nalazio ukoliko se ne puste ti koji su držani u toj prostoriji. Kad je on zapretio da će biti korišćena sila onda su popustili pripadnici lokalne Srpske teritorijalne odbrane i pustili zarobljenike. Kako je moguće da je Vujić bio u stanju da zaštiti te ljude, a da druge kasnije niko nije mogao da zaštiti? Prema samom Vujoviću, on je rekao da je otprilike 45 ratnih zarobljenika bilo izvedeno iz te prostorije. On je rekao da su ti ljudi jako loše izgledali, da su bili krvavi, da su bili tučeni i da su uopšte loše izgledali. Bilo je očigledno da su ih mučili. Druge opise te sobe smo dobili od osobe po imenu Josip koji je rekao da su u tu sobu ulazili četnici da bi nekog izveli, odveli ih u ćošak i tu ih premlaćivali električnim kablovima. Kad bi ti ljudi pali na pod onda bi skakali po njima, šutirali ih čizmama, šutirali u glavu i po celom telu. Drugi četnici bi vikali: "Ubijte ga, jebem mu majku tom ustaši, vidiš da je još uvek živ". Kada se vratio 20. novembra u Štab Operativne grupe Jug, Vujić je obavestio Mrkšića jasno i nedvosmisleno, uključujući i majora Šljivančanina o tome šta je zatekao, na kakve je probleme naišao kod pripadnika lokalne Srpske teritorijalne odbrane uključujući i dobrovoljce koji su se sami predstavljali kao četnici. Obavestio ih je o tome šta se desilo u "Veleprometu" i obavestio ih o tome da su ubijali nesrpske zatvorenike. Izgleda da bez obzira na sva upozorenja koja je Vujić njima izložio, sve ono šta im je Vujić preneo, ništa nije bilo urađeno da bi se zaštitili ti ljudi. Ako je verovati Vujiću, on sasvim jasno i nedvosmisleno je preneo kako Mrkšiću tako i Šljivančaninu to da se tamo sprovodilo nasilje, da su ubijana lica koja su bila pod njihovom kontrolom i to je važno iz dva razloga. Zato što je to bilo preneto i Mrkšiću i Šljivančaninu i to preneto od strane jedne osobe koja je veoma kredibilna i pouzdana i drugo, zato što potvrđuje upravo one bojazni koje su i Mrkšiću i Šljivančaninu bile navedene u naredjenju njihovog komandanta Panića od 18. novembra, dakle nekih 36 sati pre toga. Dakle, sve one bojazni na koje je upozoravao Panić su se i ostvarile. Uprkos tome što je ovo čuo Šljivančaninov stav je bio dosta interesantan zato što je on kasnije obavestio Vujića i druge da je on nadmudrio doktoru Bosanac i da je uspeo da dobije spiskove onih koji su se nalazili u bolnici i na tim spiskovima, prema Šljivančaninu su bili oni koji su se maskirali kao ranjenici, a zapravo su bili ratni zločinci i koji su bili poznati po svojim

zločinima koje su počinili protiv lokalnog srpskog stanovništva. Jasno je na osnovu tog rečnika korišćenog tom prilikom da su i on i Mrkšić te ljude smatrali ratnim zločincima. Mi smatramo da je plan Mrkšića, Šljivančanina i Radića i drugih koji su bili uključeni u evakuaciju ove bolnice bio da se identifikuju i izoluju oni za koje su oni smatrali da su počinili zločine protiv lokalnog srpskog stanovništva i srpskih snaga, da se oni proglašavaju ratnim zločincima ili ustašama. Molim Pretresno veće da sada napravimo jednu pauzu posle koje ću ja da nastavim svoje uvodno izlaganje.

SUDIJA PARKER: Gospodine Moore, kada vi kažete da ćete da nastavite drugi deo svog izlaganja, kažite nam otprilike koliko vam vremena još treba?

TUŽILAC MOORE: Jedan sat.

SUDIJA PARKER: Znači do 13.00?

TUŽILAC MOORE: Ne, ne, mislim samo da mi treba jedan sat.

SUDIJA PARKER: I posle toga ćete da završite svoje uvodno izlaganje?

TUŽILAC MOORE: Tako je.

SUDIJA PARKER: U tom slučaju ćemo sada da napravimo pauzu od pola sata.

(pauza)

SUDIJA PARKER: Gospodine Moore, izvolite.

TUŽILAC MOORE: Hvala lepo, časnih Suda. Sada bih prešao na evakuaciju drugih pojedinaca iz same bolnice. Kao što sam već ranije naveo doktorka Bosanac je odlazila iz bolnice i vraćala se nazad nekoliko puta. Otprilike u 6.00, 20. novembra major Šljivančanin je upoznao pukovnika Vujića i druge oficire sa situacijom pre nego što je iz "Veleprometa" otišao u bolnicu. On je rekao da će on lično da nadgleda evakuaciju bolnice, da su njegovi oficiri već dobili zaduženja i da će pacijenti i ostali u bolnici da budu okupljeni u dvorištu bolnice gde će da odluče gde će da ih dalje vode. Po našem mišljenju spisak je igrao veoma važnu ulogu u tom postupku. Uzimajući u obzir probleme koji su se desili u "Veleprometu" prethodne večeri, odabrani pojedinci koje su

izvodili iz bolnice trebalo je da budu evakuisani u kasarnu JNA u Vukovaru. I jasno je da, kao što smo ranije rekli, da je to bilo u blizini objekta "Velepromet". To je bilo navodno za njihovu bezbednost. Ukoliko to jeste bilo zato da bi se oni zaštitili, da bi oni bili bezbedni onda nas interesuje od koga je trebalo da se zaštite? Da bi bili bezbedni od koga? I kako je moguće da je tako puno njih umrlo u stravičnim okolnostima otprilike 12 sati posle tog trenutka kada je Šljivančanin navodno sve to radio za njihovu zaštitu. Po pristizanju u bolnicu gardijsko osoblje pripadnici lokalne Srpske teritorijalne odbrane su i dalje bili pod komandom Šljivančanina i dalje su, po našem mišljenju bili zaduženi za bezbednost bolnice. I sam Radić je stigao u bolnicu rano ujutro, tamo se sreo sa Šljivančaninom, Šljivančanin se šetao bolnicom, nastavio je da ide po bolnici zajedno sa pripadnicima lokalne Srpske teritorijalne odbrane koji su bili identifikovani kao četnici i to što su oni radili je bilo da pokažu na Hrvate koji su se nalazili u bolnici, navodeći koji su od njih pobili Srbe. To je sve bilo urađeno u prisustvu Šljivančanina i sa njegovim znanjem. Što se tiče tog postupka selekcije i učešća Teritorijalne odbrane, uzimajući u obzir ono šta je Vujić video i čemu je prisustvovao prethodne večeri, na osnovu svega toga po našem mišljenju može da se izvede jedan sasvim razuman zaključak, a to je da se vršila selekcija osoba koju je onda odobrio Šljivančanin. Otprilike sat vremena kasnije, u 7.00 Šljivančanin je obavestio doktorku Bosanac da ona više nije zadužena za bolnicu, da ona više nema nikakva ovlašćenja u bolnici i tražio je da ona sazove svo osoblje. Ona je zahtevala da se odloži evakuacija i kako je bilo previđeno Sporazumom o evakuaciji ona je zahtevala da budu prisutni posmatrači i da se sve to desi otprilike u 8.00. Nije dozvoljeno da se odloži evakuacija, Šljivančanin to nije dozvolio i onda je doktorka Bosanac oklevajući pristala da sazove osoblje. Razlog zašto nije bilo međunarodnih posmatrača po našem mišljenju je sasvim jasan. Njih su namerno zadržavali pripadnici JNA da ne bi stigli do bolnice na vreme. I zadržali su ih otprilike dva sata tokom tog vremena se nastavila evakuacija bolnice. Šta je možda još važnije, nastavila se i selekcija pojedinaca bez nekog ometanja posmatrača međunarodne zajednice. I kao što sam ranije rekao, nije želelo da se ponovi ono šta se desilo u Mitnici. I dok je trajao sastanak osoblja u bolnici oficir JNA je čitao imena sa spiska, imena onih koji treba da odu u bolničko dvorište, selekcija se nastavljala i dok su oni razdvajali ljude u razne grupe neki pripadnici Srpske teritorijalne odbrane i druga paravojska su zapravo ušli u bolnicu, prošli pored oficira za bezbednost Operativne grupe Jug kao što su radili i prethodnog dana i počeli da prete pacijentima. Ono šta je takođe važno je da se podsetimo šta se desilo prethodne večeri u "Veleprometu" kad je Šljivančanin bio obavešten i opet se nameće pitanje kako je to moguće da upravo oni pojedinci koji su bili delimično odgovorni za ono šta se desilo prethodne noći za sva ona ubistva, da su zapravo ti pojedinci dobili pristup u bolnicu tog jutra i to upravo zbog toga što oni koji su trebali da štite pacijente su im to

dozvolili. Jedan od svedoka se seća sledećeg: "Ja sam video kako četnici udaraju jednog pacijenta upravo na onom delu noge gde je bila izvršena amputacija. I to su uradili tek pošto su ustanovili da on zaista jeste Hrvat". Nastavilo se odvajanje pacijenata u razne grupe i sam Šljivančanin je objavio bolničkom osoblju da je JNA pobedila i da je sada cela ta teritorija pod kontrolom JNA. Nije bilo predstavnika Međunarodnog crvenog krsta niti Evropske posmatračke misije u bolnici dok se vršio ovaj postupak razdvajanja i uklanjanja osoblja uprkos tome što je bilo sasvim jasno ugovoreno da će oni da prisustvuju tome. I ako šta sam ja rekao, njima namerno nije bio dozvoljen pristup bolnici i to im je bilo onemogućeno od strane Šljivančanina i drugih. Takođe, po našem mišljenju taj sastanak je zapravo bio jedna varka koja je trebalo da odvuče pažnju osoblja u trenutku kad se vršila selekcija i evakuacija. Jednom kada su se ljudi našli u bolničkom dvorištu obavljena je selekcija i ukrcani su u autobuse. Šljivančanin je i dalje nadgledao, zapravo bio zadužen, rukovodio je ovim postupkom, a ono šta je važno da je njegova desna ruka, Radić takođe bio u potpunosti uključen u ovaj postupak selekcije i to se sve događalo u odsustvu bilo kakvog naređenja od njegovog pretpostavljenog Tešića. Ti ljudi koji su bili odvojeni u jednu grupu su uglavnom bili vojni protivnici pripadnici, odnosno članovi Hrvatske demokratske zajednice ili oni koje su se smatrali hrvatskim simpatizerima. Njih su odvojili od ostalih koje su evakuisali i ukrcali u autobuse. Radić je sam naredio određenim osobama koje su bile evakuisane iz bolnice da uđu u autobuse i ono šta je on rekao je zapravo jedan mali primer, dobar opis te situacije. Ja sad citiram te reči koje su bile izrečene: "Video sam ih kako izvode Martina Došena koji je bio jedan od ranjenih u bolnici. Iako se on nalazio na nosilima njega su gurali i jednostavno su ga izbacili u bolničko dvorište da tamo umre". Njegovo ime se nalazi na spisku nestalih. I kasnije ćete videti tačno šta se tu desilo. Dalje citiram: "Video sam mnoge lokalne četnike sa pripadnicima JNA kako su premlaćivali ljude i to se sve događalo ispred bolnice". Dakle, direktno na onoj teritoriji koja se nalazila pod kontrolom Operativne grupe Jug. Prema jednom svedoku Šljivančanin je itekako bio upoznat sa tim šta se sprema, kakva se sudbina sprema onima koji su urcavani u autobuse. Prema jednoj ženi, kada je ona govorila sa Šljivančaninom o tome kako su ljude ukrcavali u autobuse, on je odgovorio da svi ti pritvorenici neće da stignu dalako jer, citiram: "Njih će progutati mrak usred dana". Jednom prethodnom prilikom kada je posetio bolnicu i kada je obišao ranjene civile i video kako ih izvode i to se sve događalo u prisustvu jednog novinara, Radić je rekao: "Oni", dakle ti ranjeni civili, "su svi mrtvi ljudi" i kada ga je novinar upitao još nešto vezano za to, njegov odgovor je bio: "Ti ne vidiš jasno, ne vidiš dobro, ovo su mrtvi ljudi". Još jedan vojnik Operativne grupe Jug je pomagao prilikom ovog ukrcavanja u autobuse i uzimao pare od onih koji su se ukrcavali. Jedna od tih žena koja je ulazila u autobus po imenu Marka Bašić je bila žena jednog poznatog pripadnika hrvatskih snaga

koje su branile Vukovar i njoj je bilo rečeno da njoj pare uopšte ne trebaju. Žena je bila u poodmakloj trudnoći i ona je ubijena na jedan zastrašujući način na "Ovčari". Puška je bila stavljena u njenu vaginu i onda je bio ispaljen metak iz te puške koji je ubio i nju i njeno nerođeno dete. Autobusi su onda iz bolnice nastavili ka kasarnama JNA koje su bile u Vukovaru. Svaku autobus je bio praćen pripadnicima vojne policije, a bio je prisutan i jedan oficir iz Garde. Svi autobusi koji su krenuli ka kasarni su otišli iz bolnice pre nego što je Šljivančanin dozvolio posmatračima Evropske misije i Međunarodnog crvenog krsta da pristupe bolnici i upravo ovaj tajming je veoma značajan i indikativan kad je reč o tome kakvo je bilo stanje svesti prisutnih u tom trenutku. Istovremeno dok se odigravao ovaj postupak selekcije ljudi iz bolnice i njihovo ukrcavanje u autobuse ovi posmatrači koji su još ranije krenuli iz Štaba JNA su bili zadržani, kao što sam rekao i nije im bilo dozvoljeno da pristupe bolnici. Njih su zadržali na mostu preko reke Vuke u otprilike 8.45. Šljivančanin im je rekao u to vreme da im se ne dozvoljava pristup zbog njihove lične bezbednosti. Vi se verovatno sećate da doktorka Bosanac kaže da je to zapravo bilo dosta iznenađujuće uzimajući u obzir da su vojnici JNA u to vreme zapravo pucali iz oružja. Dakle, to je bila sve jedna varka koja je trebalo njih da zavara. Po našem mišljenju pošto se nije dozvolilo posmatračima da dođu do bolnice je sasvim očigledno bilo suprotno Sporazumu o evakuaciji i njima je dozvoljen pristup tek onda kada su određene osobe bile izdvojene i uklonjene iz bolnice. Ti sami posmatrači smatraju da su njih zadržali otprilike dva sata. Dakle, ukoliko se vratimo na 18. novembar ako se podsetimo Pavkovića i Borsingera kako su oni bili prisutni evakuaciji i predaji u Mitnici, dakle ako se podsetimo toga, videćemo da u ovom slučaju su posmatrači namerno onemogućeni da pridu bolnici. Jedan od predstavnika Evropske posmatračke misije kaže: "Video sam da se na mostu nalazio jedan oklopni transporter. Nas su tamo zadržali dva sata. Meni se to činilo sasvim nelogičnim zato što nije bilo nikavih borbi. Mi smo se prepirali sa Šljivančaninom na jedan vrlo intenzivan način da bi nam on dozvilio da pristupimo bolnici. Tokom tog vremena je stigao predstavnik Crvenog krsta koji je počeo da se prepire sa Šljivančaninom ispred mosta. Šljivančanin se okrenuo ka meni i rekao da nema poverenja u Crveni krst". Istovremeno, dok su zadržavali ove posmatrače na paralalnom mostu preko reke Vuke se normalno odvijao saobraćaj. I ta namera je bila sasvim jasna zato što je trebalo preći preko reke i preko mosta sa osobama koje su bile evakuisane da bi im se dozvolio pristup kasarni. A sada bih uz dozvolu Pretresnog veća hteo da pokažem dve stvari. Jedna je video snimak onoga šta se desilo na mostu sa Borsingerom, to može da se nađe i pod tabulatorom 6 gde se nalazi transkript te vido trake i ukoliko mislite da je to korisno, možemo da pratimo i titlove, a onda treba da pogledamo i fotografiju. Dakle, na ovoj fotografiji vidimo Borsingera i susret na

Mitnici 18. novembra, a ovde se on vidi zajedno sa Šljivančaninom i Pavkovićem tog jutra. Izvolite. Mislim da treba da stavite slušalice.

(Video snimak)

Prevodioc: On je očekivao bolju saradnju nego danas.

Veselin Šljivančanin: Nego danas? O čemu se radi?

Prevodioc: Pukovnik zna u čemu su problemi. Evo ga pukovnik ...

Nebojša Pavković: Šta je problem, istaknite problem molim vas ...

Prevodioc: Problem je u tome što vidim kako se vojnici šetaju po ulici i da prolaze kamioni, pogledajte, eno tamo ...

Veselin Šljivančanin: Ne, sad sam ja otvorio taj most za saobraćaj... Jeste čuli da se tamo pucalo ...

Prevodioc: Moje kolege su bile tamo ...

Veselin Šljivančanin: Ako vas gospodine zanimaju samo... koji obezbeđuju moji vojnici onda to je sve. Ako vas ne zanima što ginu moji vojnici koji imaju 18 godina, 19 i 20, vi niste onda ovde dobrodošao čovek. I gospodine, ovde su i večeras ginuli moji vojnici. I gospodine, ovde je rat.

Prevodioc: To ja znam ...

Veselin Šljivančanin: I mi se trudimo da vama svima obezbedimo mir, a vi meni ističete probleme. Ako vam se ne sviđa, izvolite vratite se, idite tamo gde vam se sviđa. I sramota me je da se tako ponašate prema meni. Sve šta ste tražili ja sam vam sve dao.

(Kraj video snimka)

TUŽILAC MOORE: Dozvolite mi da kažem nekoliko reči o transkriptu. Tabulator 6. Možda ste čuli kako Šljivančanin kaže, dao sam vam sve šta ste tražili. U transkriptu je to pri dnu strane 3. U stvari Šljivančanin mu nije dao ništa. Cela poenta bila je upravo u tome da Borsingeru nisu dopustili da pređe preko mosta. A sada molim vas pogledajte tabulator 10. Ovdje vidite dve fotografije. Upravo smo videli snimak konfrontacije na mostu. Sa Borsingerom. On je tamo došao posle ranijih nesporazuma. Ovdje s desne strane vidite Borsingera, s leve strane vidite Šljivančanina, a gospodin koji se vidi u sredini je Pavković. Ako pogledamo fotografiju s leve strane koja je snimljena dva dana ranije, videćete na levoj strani Borsingera i u sredini Pavkovića. Još jedna stvar koju biste možda želeli da uzmete u obzir je to da otpozadi možete da vidite jedno oklopno borbeno vozilo i vidite kako Pavković dolazi iz tog pravca. Kad budemo pustili video snimak prilikom izvođenja dokaza, ja ću tu činjenicu da naglasim. Mi smatramo da to nije beznačajno, to da se taj oklopni borbeni transporter udaljio odatle. Prema tome u

zaključku. Imamo ovde Pavkovića koji je veoma dobro znao šta se dešava, on je mogao da potvrdi istinitost Borsingerovih reči, ali po našem mišljenju svi su ti ljudi namerno sprečavali dolazak posmatrača kršeći time sporazum. U samoj kasrni JNA, autobusi sa ljudima koji su bili evakuisani ostali su tamo nekoliko sati i dalja su se nalazili pod kontrolom JNA odnosno Operativne grupe Jug. Tokom celog tog vremena ljudi nisu smeli da napuste autobuse. Ti su autobusi bili gotovo zatvor sami po sebi. Međutim, bez obzira na probleme od prethodne večeri, bez obzira na upozorenja koja su došla od pukovnika, bez obzira na upozorenja koja su došla od komandnog oficira i bez obzira na zdrav razum, paravojni pripadnici lokalne Srpske teritorijalne odbrane dobili su dozvolu da uđu u kasarnu i da se približe autobusima iako su sasvim otvoreno rekli da će se obračunati sa onima koji su zarobljeni. Jednom je sasvim otvoreno rečeno da neće da budu spašeni i da će loše da završe. U kasarni je nastavljen postupak selekcije. Neki od ljudi iz autobusa su pušteni. Ti koji su pušteni, pušteni su zato jer ih je bolničko osoblje identifikovalo kao svoje rođake i za njih navelo da su greškom ukrcani na autobuse. Mi tvrdimo da je svrha tih spiskova važna. Neki iz autobusa su spašeni od strane svojih komšija i prijatelja. Mnogi od onih koji su pušteni su prvo prebijeni i to pred vojnicima JNA i posle toga su vraćeni u bolnicu. Jedan svedok se seća da je ukupno 25 ljudi skinuto sa autobusa i rekao je: "Pošto smo izašli iz autobusa morali smo da prođemo kroz dva reda četnika, svi su nas tukli i udarali nogama i metalnim polugama". Tučnjava se nastavila, a tamo su bila njih trojica, dva četnika i jedan mladi regularni vojnik JNA. U jednom trenutku tu se umešao i Radić. On je ušao u najmanje jedan autobus koji je bio parkiran u kasrni JNA i pročitao neka imena ljudi koji su posle toga dobili dopuštenje da izađu iz autobusa. Zapitajte se zašto se ti ljudi, zašto se ostali ljudi drže u autobusima i koja će im biti sudbina? Jer dok su se autobusi nalazili u kasarni i Vujović i Vujanović koji su bili vođe lokalne Teritorijalne odbrane bili su tamo prisutni i razgovarali su sa Šljivančaninom. U ranim posle podnevnim satima autobusi sa ljudima koji su evakuisani iz bolnice napustili su kasarnu JNA pod pratnjom Operativne grupe Jug i uputili se prema "Ovčari". Mi tvrdimo da se to dogodilo po naređenju Mrkšića preko Šljivančanina. U isto vreme dok se to dešava kopaju se velike jame odnosno grobnice uz pomoć mehanizacije u blizini "Ovčare". To se sve odvijalo pod nadzorom jednog vojnika JNA i to u isto vreme dok su zatvorenici držani u kasarni. Jedan lokalni meštanin pozvan je da započne sa kopanjem. Trebalo je da odabere mesto, mesto na kome će da bude iskopana jama i jama je očigledno trebalo da bude dovoljno velika da može primiti više leševa. U toj grobnici pronađeno je 200 leševa. Značaj toga je očigledan. Sasvim je jasno da to pokazuje da je postojala namera da se ljudi ubiju, da se ljudi zakopaju i na taj način sakriju. Takođe, veličina grobnice je značajna zato jer navodi na zaključak o predomišljanju kad je reč o broju. Nekih 60 ljudi još uvek se vode kao nestali. Toliko dobro su leševi sakriveni. Mi tvrdimo da celi taj

postupak sugeriše organizaciju koju karakteriše vojna preciznost i kad je reč o transportu i o tajmingu. Jer oni koji su evakuisani tada su bili pod kontrolom Operativne grupe Jug i kontrolom Mrkšića. Takođe, molim vas da imate na umu izjave Šljivančanina i Radića od prethodnog dana. Radić je rekao: "Svi su oni već mrtvi". Šljivančanin: "Progutaće ih mrak u po bela dana". Mi tvrdimo da je preteće i agresivno ponašanje lokalne Srpske teritorijalne odbrane prema zatvorenima u autobusima pre nego što su odvedeni na "Ovčaru" značilo da su svi oficiri Gardijske brigade sasvim jasno mogli da vide šta se dešava, da je Šljivančanin to video i očigledno znao i osim toga je znao i šta se dogodilo zatvorenima u "Veleprometu" prethodne večeri. Ali ništa se nije dogodilo da se ta situacija poboljša. Zašto ne, zašto ne ako je stvarna namera bila zaštita tih ljudi kao što je bila deklarirana namera. Otprilike u isto vreme u toku je sastanak samoproglashene Vlade SAO Zapadne Slavonije kome je predsedavao Hadžić, sada optužen pred ovim Sudom. Na ovom sastanku razgovarano je o tome da iako onima koji su uklonjeni iz bolnice treba da se sude za ratne zločine ako su ih počinili, oni treba da ostanu pod kontrolom JNA budići da civilne vlasti još nisu bile uspostavljene u Vukovaru. I naravno jasno je da nisu mogle da budu budući da je rat besneo već neka tri meseca. Šljivančanin je na tom sastanku rekao da vojna vlast i dalje ostaje, a da će se civilne vlasti formirati kasnije. Osim toga, on je na tom sastanku rekao da će on da im kaže kada će biti moguće uspostavljanje civilne vlasti. Ostanimo na trenutak na "Ovčari". Kroz "Ovčaru" su pre toga prošle najmanje dve organizovane i uspešne evakuacije pre nego što su došli ljudi uklonjeni iz bolnice. Te evakuacije izvedene su uz pomoć 80. motorizovane brigade Operativne grupe Jug. 80. brigada bila je rezervna brigada. Ta je brigada stigla u to područje otprilike 7. novembra te godine. Ta je brigada bila potčinjena Operativnoj grupi Jug. Sve dok Garda nije otišla iz Vukovara 24. novembra. 80. brigadom komandovao je potpukovnik Milorad Vojnović. Oni su imali svoj organ za bezbednost i jednu četvu vojne policije. Oni su pomagali i u prethodnim evakuacijama sa "Ovčare" između 19. i 20. novembra. Međutim, za razliku od onoga šta se dogodilo ranije, ovog puta 80. brigada nije dobila nikavo obaveštenje ili zahtev za pomoć u bilo kakvoj daljoj evakuaciji iz "Ovčare" 20. novembra. Vojnović je zapravo saznao za autobuse koji voze zatvorenike iz bolnice samo kada je prošao pored hangara kako bi obavio inspekciju jedne od svojih jedinica. Prema tome, on je sasvim slučajno saznao za to. Mi tvrdimo da činjenica da Operativna grupa Jug nije obavestila 80. brigadu o dolasku evakuisanih ljudi, a šta je ranije rađeno, predstavlja još jednu indicaciju da su ljudi koji su evakuisani ovog puta i poslani ovde u "Ovčaru" tamo poslani zbog sasvim druge svrhe, a ne zato da bi bili prebačeni u Sremsku Mitrovicu u Srbiji. Autobusi u kojima su se nalazili ljudi evakuisani iz bolnice došli su do "Ovčare" negde u popodnevnim satima. Bili su pod pratnjom vojne policije. U tom trenutku su pripadnici lokalne naoružane srpske policije takođe stigli na "Ovčaru". Oni su doslovce

pratili te ljude kao što grabljivice slede ranjenu životinju. Dok su evakuisani ljudi išli iz autobusa do hangara morali su da prođu kroz špalir, ja bih to tako opisao, koji se sastojao od dva reda vojnika. Među njima su bili vojnici JNA, lokalne Srpske teritorijalne odbrane i pripadnici parvojnih srpskih formacija. Pri tom su ih vređali i teško tukli kundacima, metalnim palicama i drugim predmetima. Šljivančanin je bio prisutan kad su evakuisani ljudi bili prisiljeni da prođu kroz taj špalir. Jedan od svedoka ovako je to opisao: "Morali smo da protrčimo kroz kordon otprilike stotinu lokalnih Srba, četnika i srpskih policajaca koji su nas tukli palicama i štapovima. Ko god je pao više nije ustao, jer su ih pretukli na smrt. Svi ti ljudi držali su u rukama neku vrstu oružja poput pušaka, metalnih palica, drvenih batina. To oružje su koristili kako bi tukli ljude iz autobusa koji su prolazili prema zgradi". Pošto su ljudi iskrcani iz autobusa u hangaru se našlo otprilike 300 ljudi. Neki od njih su bili podeljeni iza jednog užeta. Ovde je ponovo napravljen jedan popis. Jednom kada su se našli unutar hangara neki od evakuisanih ljudi bili su izloženi daljim zlostavljanjima i premlaćivanjima od strane lokalne Srpske teritorijalne odbrane, paravojnih formacija i vojnika JNA koji su pripadali Operativnoj grupi Jug. Imamo ponovo opis onoga šta se dogodilo. Citiram: "Nešto kasnije, četvorica četnika ušli su sa metalnim palicama i pretukli nas teže nego nekada ranije. Posle toga ušao je jedan stariji rezervista dunuo u pištaljku šta je bio signal da ta četvorica izađu, a druga grupa od njih četiri do pet je ušla unutra i nastavila sa premlaćivanjem. Svakih 20 minuta čuli smo tu pištaljku i to je trajalo otprilike dva sata. To premlaćivanje je bilo tako teško da su najmanje dvojica od evakuisanih ljudi doslovno bili pretučeni do smrti. Mnogi od evakuisanih su iz bolnice izvedeni kao već povređeni ljudi. Mnogi drugi su dobili teške povrede kao rezultat premlaćivanja u hangaru. Ali bez obzira na to, nije im ponuđena nikakva zdravstvena nega. Od trenutka kad su evakuisani iz bolnice, tokom celog njihovog boravka u kasarni JNA i u hangaru u "Ovčari", sve dok na kraju nisu pogubljeni. Evo još jednog opisa, citiram: "Video sam Bulića kako tuče čoveka, jednog čoveka palicom za bezbol. Posle toga u njemu više nije bilo znakova života. Mislim da ga je doslovno pretukao na smrt. Ekrema su tako teško tukli da sam uveren da je on umro od tih povreda. Video sam kako ga udaraju nogom, kako ga udaraju oružjem, kako mu staju na glavu i na telo. Prisili su ga da peva četničke pesme. Tukli su ga i sasvim ponizili sve dok nije izgledao mrtav". A kao što sam već ranije rekao, jednoj ženi stavili su pušku u vaginu i opalili iz nje. Šta je uzrokovalo njenu smrt i smrt njenog nerođenog deteta. Tokom tog zlostavljanja evakuisanih ljudi u hangaru učinjeni su neki pokušaji pripadnika 80. motorizovane brigade da se istraži situacija, da se uspostavi red i da se zaustave premlaćivanja. Oficiri iz Gardijske motorizovane brigade bili su na žalost prisutni u hangaru. Oficiri 80. motorizovane brigade su pretpostavili da je Gardijska brigada bila zadužena za evakuisane ljude u hangaru. Budući da nisu bili obavešteni o tome kakva će biti

procedura ovoga puta, nisu znali šta se tačno dešava i pretpostavili su da ja Gardijska brigada odgovorna za zatvorenike. Pošto je uspostavljen red u hangaru negde kasno popodne, u ranim večernjim satima 18. novembra, vojna policija 80. brigade na čijem je čelu bio čovek po imenu Vesmarović po svemu sudeći pokušala je da zaštiti evakuisane ljude od lokalnih Srba. Ovde imamo još jedan primer ljudi koji nastoje da zaštite druge ljude. Nekoliko evakuisanih ljudi je i u ovom trenutku pušteno i dopušteno im je da se vrate u Vukovar. Oni su pušteni zato što su za njih intervenisali njihovi srpski prijatelji ili susedi ili zato što su tvrdili da su zapravo pripadnici JNA. Kasnije te večeri, komandant čete vojne policije 80. motorizovane brigade dobio je naređenje od jednog oficira bezbednosti Gardijske brigade, inače direktnog potčinjenog majora Šljivančanina da povuče svoju jedinicu sa "Ovčare" i da evakuisane ljude preda pripadnicima lokalne Teritorijalne odbrane i srpskim dobrovoljcima i pripadnicima paravojnih formacija. To je ista ona lokalna Teritorijalna odbrana koju sam već više puta spomenuo. Pripadnici paravojnih formacija koji su se okupili u "Veleprometu" i u hangaru, to su isti oni ljudi koji su bili odgovorni za ranija premlaćivanja evakuisanih ljudi. Mi tvrdimo da su optuženi i drugi pripadnici zajedničkog zločinačkog poduhvata navedeni u optužnici, neki poznati, neki nepoznati, lokalna Teritorijalna odbrana, zatim pristupila zatim pogubljenju evakuisanih ljudi. Tokom celog tog vremena Mrkšić, Šljivančanin, Radić i drugi su time rukovodili i zapovedali. Ubrzo pošto su oficiri Operativne grupe Jug predali evakuisane ljude lokalnoj Teritorijalnoj odbrani, evakuisani ljudi podeljeni su u grupe od 10 do 20. Posle toga jedna po jedna grupa ukrcana je na kamion, odnosno na prikolicu kamiona. Zbog velikog broja ljudi taj kamion je trebalo nekoliko puta da se vrati kako bi svi evakuisani ljudi mogli da transportuju do jedne jaruge u blizini hangara na "Ovčari". Svi evakuisani ljudi su kod te jaruge pogubljeni, grupu po grupu koja je došla kamionom od strane lokalne Srpske teritorijalne odbrane, dobrovoljaca i pripadnika JNA koji su bili deo Operativne grupe Jug. Pogubljenje je trajalo od kasnog posle podneva, pa do duboko u noć. Tokom noći neki pripadnici 80. motorizovane brigade čuli su pucnjeve i to uprkos činjenice da su dželiti, po svemu sudeći pokušali da prikriju zvuk pucnjave time što su uključili tešku mašineriju. Kad su potrošili svu municiju na pogubljenje dobili su dodatnu municiju kako bi mogli da nastave sa ubijanjem ostataka evakuisanih ljudi od pozadinskog elementa Operativne grupe Jug. Prema tome, Operativna grupa Jug dala je ne samo dželite nego i municiju, znajući pri tome u koju će svrhu to da bude korišteno. Tokom celog maskra lokalni srpski pripadnici Teritorijalne odbrane i dobrovoljci bili su potčinjeni Operativnoj grupi Jug. Sve jedinice ostale su potčinjene Operativnoj grupi Jug do 21. novembra. Na kraju je izdato naređenje za predpotčinjavanje Teritorijalne odbrane, ali to se dogodilo tek posle ubistava. A sada, molim vas lepo, pogledajte tabulator 3. To je naređenje za predpotčinjavanje od 21. novembra. U gornjem levom

uglu vidite: "Komanda Operativne grupe Jug". Veoma je važno vreme. Evo ovde, na engleskom, stoji: "6.00, 21. novembar 1991. godine". To je dakle, pošto su se odigrala ubistva. U vezi sa pitanjem predpotčinjavanja i vraćanja matičnim jedinicama, kaže se sledeće, u naznačenim područjima vidimo da stoji: "Tokom 21 novembra", kaže se da se "dobrovoljci iz "Leva supoderice" treba da povuku i da treba da se predpočine" jednoj drugoj jedinici. Ako pogledamo četvrti paragraf ovog dokumenta, vidimo da tu stoji: "Jedinice Teritorijalne odbrane Vukovara treba da se predpočine 80. motorizovanoj brigadi i nastavili sa izvršavanjem dodeljenih zadataka", a videli smo šta su bili ti dodeljeni zadaci. Dakle, to su ljudi koji pripadaju Vujnoviću i Vujanoviću. Molim da sada okrenete stranu, vidite iako to nismo posebno označili da je to naređenje potpisao Mrkšić iako su ga zapravo potpisali Panić i njegov pomoćnik. Ali ono šta je ovde važno je vreme kada je došlo do predpotčinjavanja. Dakle, mi tvrdimo da je ovaj dokument relevantan zato što jasno pokazuje da je do predpotčinjavanja došlo najranije u 6.00. Mi tvrdimo da su razne jedinice koje se navode u ovom dokumentu sve učestvovala u masakru na "Ovčari" i da su sve relevantno vreme bile potčinjene Operativnoj grupi Jug. Najmanje 200 nesrba iz vukovarske bolnice pogubljeni su na "Ovčari". Kao što sam rekao, leševi 64 čoveka koji su takođe uklonjeni iz bolnice još nisu pronađeni. Mi tvrdimo da su ti ljudi koji su joj uvek nestali ubijeni iste noći na "Ovčari" i da su ih ubile te iste srpske snage. Ovih 200 leševa ekshumirano je iz masovne grobnice i dozvolite mi sada da uopšteno kažem koji su bili nalazi te ekshumacije. Iskopani su leševi 198 muškaraca i dve žene. Mi tvrdimo da je to značajno. Starosno doba bilo je u rasponu od 17 do 66 godina, 55 posto njih, a tu govorimo o više od stotinu ljudi, imalo je dokaze da su ranije primili zdravstvenu negu bilo zato što su na taj način bili obučeni ili zato što su na njima mogli da se vide tragovi primene medicinske nege. Pucanje iz vatrenog oružja uzrok je smrti za 195 tih ljudi. Takođe, spomnju se i oštri predmeti. Način gubitka života svih tih ljudi je ubistvo. Mi tvrdimo zbog činjenice da su to bili muškarci, zbog činjenice kom su strasnom dobu bili, zbog procenta ljudi za koje može jasno da se vidi da su dobijali zdravstvenu negu u trenutku smrti, da sve to pokazuje jasno da kad je reč o JNA i ovoj trojici optuženih Sporazum o evakuaciji bio bezvredan komad papira. Rano ujutru posle maskra kapetan Radić, Vujanović i drugi okupili su se na Radićevom komandnom mestu u Vujanovićevoj kući i tamo se govorilo o masakru na "Ovčari". Jedan svedok slušao je razgovor i čuo da je major Šljivančanin učestvovao u pogubljenjima. Sledećeg dana glasine su se proširile lokalnim stanovništvom u Vukovaru da se nešto veoma ružno dogodilo na "Ovčari". A kao što sam već rekao, izvestan broj onih koji su izvršili ubistva bili su pripadnici lokalne Teritorijalne odbrane. Mi tvrdimo da su ovi optuženi koristili srpske snage pod njihovom komandom kako bi one izvršile funkcije od suštinskog značaja za izvršenje zločina. Mi tvrdimo da su oni učestvovali u međusobnoj

koordinaciji i sa drugim saradnicima koji obuhvataju Vujovića i Vujanovića. Mrkšić i Šljivančanin su naredili svojim snagama da evakušu Hrvate i druge nesrbe. Da ih čuvaju i da zadrže zarobljenike u kasrni JNA, da prebace zarobljenike na farmu "Ovčara" i da zlostavljaju i ubiju te zarobljenike na "Ovčari". Radić je, po našim tvrdnjama lično i putem srpskih snaga koje su bile pod njegovom komandom, učestvovao u uklanjanju i odabiru Hrvata i drugih nesrba iz vukovarske bolnice u ranim jutarnjim satima 20. novembra. Radić je zapovedao srpskim snagama koje su zlostavljale i ubile zarobljenike na "Ovčari". Osim toga, izvestan broj ljudi među kojima se nalaze ovi optuženi i drugi poznati i nepoznati ljudi, neke od njih sam već spomenuo, imali su zajednički plan da progone i ubijaju Hrvate i druge nesrbe koji su uklonjeni iz vukovarske bolnice od strane Operativne grupe Jug i drugih srpskih snaga pod komandom pukovnika Mrkšića. Ti su ljudi trebali da budu odvedeni na "Ovčaru" 20. novembra. Zajednički plan obuhvatao je sve zločine odnosno krivična dela za koje se terete u optužnici. U najmanju ruku taj zajednički plan obuhvatao je zločin progona, a ostatak krivičnih dela bili su predvidljive posledice sprovođenja u delo tog zajedničkog plana. Ova trojica optuženih nisu fizički počinili ni jedan od zločina za koji se terete u optužnici, ali bez obzira na to, oni su doprineli sprovođenju tog zajedničkog plana. U vezi sa odgovornošću na osnovu člana 7(3), mi moramo da ustanovimo da je postojao odnos nadređenog i podređenog između optuženih i izvršioca krivičnih dela, da su optuženi znali ili imali razloga da znaju da se podređeni odnosno da se počinio spremaju da počine krivično delo ili da su ga već počinili ili da su ipak propustili da preduzmu potrebne i razumne mere kako bi sprečili nastanak krivičnog dela ili kaznili počinioce. Test u vezi s tim da li je optuženi imao odgovornost nadređenog, odnosno komandnu odgovornost za dela počinioce je takav da bi trebalo da ima načelo efektivne kontrole. Nadređeni koji ima efektivnu kontrolu nad izvršiocom u vreme krivičnog dela, ima ovlašćenja da spreči krivična dela ili da kazni počinioce. Mi tvrdimo da su u svim relevantnim trenucima Mrkšić, Radić i Šljivančanin imali efektivnu kontrolu nad svojim podređenima. I na kraju, mi tvrdimo da je u svakom relevantnom trenutku na kojem se zasniva optužnica postojao formalni i dobro organizovani sistem vojne sprege i pravosudnih organa u oružanim snagama JNA i Teritorijalnoj odbrani. Mrkšić, Radić i Šljivančanin nisu pribegli ni jednoj od mera koje su bile u okviru njihovih ovlašćenja u to vreme da bi sprečili svoje podređene u izvršenju krivičnih dela ili da ih kazne pošto su saznali da su krivična dela počinjena uključujući obavezu da takva dela prijave kako stoji u doktrini oružanih snaga. Mi tvrdimo da su oni krivi za ova krivična dela i uz dozvolu Suda tražimo mogućnost da izvedemo dokaze s tim u vezi.

SUDIJA PARKER: Hvala vam, gospodine Moore. Gospodine Vasiću, recite da li imate nameru da sada održite svoj uvodnu reč?

ADVOKAT VASIĆ: Hvala, časni Sude. Želim da vas obavestim da Odbrana gospodina Mrkšića nema nameru da sada održi svoju uvodnu reč već na početku predmeta Odbrane. Hvala vam.

SUDIJA PARKER: Hvala vam. Gospodine Boroviću?

AVOKAT BOROVIĆ: Časni Sude, Miroslav Radić ima identičan stav kao i Odbrana gospodina Mrkšića.

SUDIJA PARKER: Hvala. Gospodine Lukiću?

ADVOKAT LUKIĆ: Časni Sude, uvodnu reč Odbrana gospodina Šljivančanina će dati pred početak predmeta Odbrane, ali gospodin Šljivančanin me je obavestio da bi on želeo da iskoristi svoje pravo u skadu sa članom 84bis i da da svoju izjavu. Koliko me je obavestio, to bi trebalo da traje oko 20 minuta do pola sata, dvadesetak minuta otprilike.

SUDIJA PARKER: Hvala vam. Hteo bih da se uverim da vaš klijent, gospodine Vasiću ne želi lično da se sada obrati Sudu?

ADVOKAT VASIĆ: Časni Sude, moj klijent se ne želi sada obratiti Sudu u pogledu pravila koje je pomenuo moj uvaženi kolega Lukić.

SUDIJA PARKER: Gospodine Boroviću?

AVOKAT BOROVIĆ: Časni Sude, Miroslav Radić je odlučio ipak da da kratku izjavu koja neće trebati više od dva do tri minuta. Hvala.

SUDIJA PARKER: Hvala vama. Budući da je tako gospodine Boroviću, mi ćemo sada najpre da se obratimo gospodinu Radiću da iznese svoju kratku izjavu za koju je rekao da bi hteo da je da. Gospodine Radiću, možete ostati da sedete, da ustanete i da govorite sa mesta na kojem se nalazite. Izvolite.

OPTUŽENI RADIĆ: Časni Sude, hvala vam za ovu priliku. Ja ću vrlo kratko izneti samo sledeće. Prvo što želim da vam kažem je da je vrlo teško nositi breme optužbe ratnog zločina za koji lično smatram da nisam počinio. Sledeće što želim da zamolim ovaj Sud u ovom trenutku je da u toku sprovedenog, narednog sprovedenog postupka

utvrdi pravo činjenično stanje i time doprinese da prava istina izađe na videlo. Nadam se da će to ovaj Sud i uraditi i da će ova institucija biti forum istine i pravde. Takođe se nadam da će na kraju ovoga postupka pravda biti zadovoljena, a da će svi krivci biti kažnjeni za sprovedena nedela koja su se desila na području Vukovara 1991. godine. Toliko, hvala vam.

SUDIJA PARKER: Hvala vama gospodine Radiću. A sada, gospodine Lukiću pozvaćemo vašeg klijenta gospodina Šljivančanina koji želi da da nešto dužu izjavu, da to i učini. Gospodine Šljivančanin, izvolite.

OPTUŽENI ŠLJIVANČANIN: Hvala, poštovani Sude. Poštovani Sude, moja odluka da vam se sada lično obratim ovom izjavom motivisana je željom da vas upoznam sa okvirom moje istine čvrsto verujući da će ta istina na kraju ovoga suđenja biti vaša. Taj okvir je nastao mojim dolaskom u vojnu školu kada sam položio svečanu obavezu koja je tada glasila. Citiram: "Ja, Veselin Šljivančanin, svečano se obavezujem da ću verno služiti svom narodu, da ću braniti svoju otadžbinu Socijalističku Federativnu Republiku Jugoslaviju, da ću čuvati bratstvo i jedinstvo naših naroda i ugled Jugoslovenske narodne armije i da ću svesno izvršavati naređenja svojih starešina. Uvek ću biti spreman da se borim za slobodu i čast otadžbine ne žaleći da u toj borbi dam i svoj život". Kraj citata. U vojsku sam stupio sa 15 godina. Vojnička čast i domovina koja se protezala, kako je to naš narod pjevao u pjesmi "od Vardara, pa do Triglava", od Makedonije do Slovenije, bili su moja zakletva za koju sam uvijek bio spreman da dam svoj život. Izdaja, kukavičluk i nečasno delo pojmovi su koji ni ja ni moji preci, ni rođaci nismo iskusili. To su stvari gore od smrti. Jer se u našim krajevima nasleđuju i bacaju ljaga čak i na potomstvo koje za to nije krivo. U srpskom jeziku moral potiče od reči morati, u smislu unutrašnje prinude na časno i pravedno ponašanje. U kraju odakle ja potičem, ovo ima upravo dosledno značenje. Takav životni stav prenosio sam i vojnicima koji su bili pod mojom komandom, a bilo ih je svih nacionalnosti i vera. Ovo je moje drugo pojavljivanje pred Sudom. Pojavljivao sam se 1998. godine u Beogradu i sada ovde. Punih 14 godina izložen sam raznim lažima i neistinama, surovoj propagandi, gubitku slobode i lišavanju mnogih ljudskih prava. Propaganda je vršena u sredstima javnog informisanja, zavisno kako je kojoj političkoj stranci ili kako je nekom političaru trebalo na prostorima bivše Jugoslavije. U toj propagandi su mi mnogo toga pripisivali. Nazivali su me četnikom, komunjarom, zločincem, herojem. Vojsku u kojoj sam bio proglasili su agresorskom, srbo-četničkom. Najgora i najveća neistina je da sam mrzeo hrvatski narod. Ja i vojnici moje jedinice smo i u Vukovaru najviše pomagali hrvatskom narodu. Kroz vojne škole i službu u vojsci stalno sam bio u društvu svih pripadnika koji su živeli u Jugoslaviji, pa ni sa kim nisam imao problema.

Najmanje sa Hrvatima. To je hrišćanjski narod i nisam osećao nikakve razlike između nas. U vojnim školama mi nismo vaspitavani da mrzimo svoj narod, niti da će se naša vojska bilo kada morati da bori protiv secesionista sopstvenog naroda. Nismo učeni ni da osvajamo tuđe teritorije, niti da ugrožavamo ljudske slobode. Tada ja nisam znao za republičke granice. Za mene je postojala samo jedna država koja se zvala Jugoslavija, najlepša, najhumanija i najslobodnija zemlja sveta u to vrijeme. Da je Hrvatska bila nezavisna, ni ja, ni vojnici moje jedinice nikada tada ne bi išli u Vukovar. Obavljao sam vrlo odgovorne zadatke uvrk sa istom objektivnošću, požrtvovanjem i samopregorom. Po završetku Vojne akademije među pet najboljih oficira izabran sam da radim u Titovoj gardi. Do kraja Titovog života radio sam u njegovom obezbeđenju. Kasnije na obezbeđenju ostalih visokih rukovodilaca Jugoslavije, pa i Franja Tuđmana kada je dolazio na sastanke sa ministrom vojske Kadijevićem. Obezbeđivao sam i mnoge svetske državnike koji su posećivali moju zemlju među kojima ću pomenuti neke. Jimmy Cartera, Margaret Thatcher, Brezhneva, Mitterranda, Willy Brandta, Fidel Castra, Pertinija, Georgea Herbert Walker Busha, Bumedijena i mnoge druge. Pa zar onima koji su pisali optužnicu ja ličim na zločinca? Ili im možda više smeta što sam gospodinu Borsingeru 1991. godine u Vukovaru pred televizijskim kamerama rekao, citiram: "Ako vas ne zanima što ginu moji mladi vojnici koji imaju 18 godina, 19 i 20, vi niste onda dobrodošao čovek". Kraj citata. Gospodin Bosinger je sa delegacijom Međunarodnog crvenog krsta došao 21. novembra, popodne kod mene u selo Negoslavce, izvinuo se za nesporazum koji se dogodio dan pre toga na mostu na reci Vuki. Pozivam ga da dođe u ovaj časni Sud i kaže istinu. Svi mi oficiri i vojnici polagali smo svečanu obavezu pod zastavom Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije uz obavezu očuvanja te države. Kada smo dobili zadatak da oslobodimo od blokade i uništenja vojni garnizon zvanične države Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije u Vukovaru koji su opsedali secesionisti koji su već učinili mnoge zločine, Jugoslavenska narodna armija koja je bila jedina Ustavom predviđena vojska je došla da izvrši svoju obavezu. Vi ćete poštovani Sude ceniti da li sam trebao da postupam po zakonu i Ustavu, po svojoj zakletvi ili sam trebao da pogazim svečanu obavezu, Ustav, zakletvu i zakon. Ja bih da se ta situacija ponovi, postupao isto kao i tada. Ja sam vojnik, nisam ni političar ni pravnik. U školama sam učen i vaspitavan da poštujem zakon i izvršavam naređenja pretpostavljenih. Da sam tada postupao drugačije to bi značilo da činim krivično delo protiv oružanih snaga kao i da sam izdajnik i nemoralan čovjek. Nisam se nigde ogrešio ni o pravo, ni o moral. Da ironija bude veća, postojali su ljudi koji su isto dali zakletvu kao i ja, pod istom zastavom i Ustavom, ali su otišli na drugu stranu. Oni su predvodili secesionističku vojsku, ubijali narod i vojnike zvanične armije. Žao mi je porodica svih nedužno poginulih u Vukovaru i na prostori, a širom prethodne Jugoslavije. Niko, pa ni ovaj Sud ne može nadoknaditi majci sina, sestri

brata, supruzi muža, moraju se ipak pomenuti sve žrtve, svaka žrtva je imala ime i prezime. Želim i moram pomenuti imena nekih nad čijom sudbinom su svi okrenuli glave, a i oni i njihove porodice su imali svoju sudbinu i svoju istinu. E ta istina mora pomoći vama časni Sude da utvrdite potpunu istinu, a istina može biti samo jedna. Prve žrtve iz Gardijske brigade u Vukovaru su vojnici. Ginter Damir, rodnom iz Zagreba, Mrkonjić Ante, iz Tuzle, Kalužan Darko, iz Celja, Paunović Slobodan, iz Surčina. Poginuli su dok su pravili šator u kome se trebalo da priprema hrana za njihove drugove. Živančević Nebojša, jedina, Feldeži Zoran, Elez Zoran, Krstić Goran i Popović Željko krenuli su 2. oktobra u kasarnu, promašili ulaz, uhvaćeni od secesionista i ubijeni. Na žalost njihova tela pronašli smo spaljena u ulici Sremskih boraca 16. novembra 1991. godine. Poručnik Vošić pretrčavao preko ulice da bi obišao svoje vojnike koji su obezbeđivali kasarnu je ubijen. Potporučnik Borko Nikitović, pošao da obiđe svoje vojnike koji su obezbeđivali kasarnu. Pogoden snajperom. Kapetan Milanović Saša pokušava da mu pomogne, sa leđa ubijen snajperom. Major Velja Stoković sa poručnikom Vasilićem razminirali mine koje su postavili teroristi. Pogoden minobacačkom granatom. Popović Slobodan, jedina, moj vozač, ubijen samo zato što je vozio vojno vozilo. I još mnogo njih nedužnih. Svi su oni imali ime i prezime, bili su pripadnici svih nacionalnosti, ali jedne vojske. Pomenio sam ove, jer sam ih lično poznavao, zato što su bili časni i čestiti ljudi i znam da nikome nisu nikakvo zlo naneli. Moj vozač je od oružja imao samo pištolj i nije ni pokušao da ga upotrebi. Ne želim časni Sude da ovim činjenicama skrenem pažnju sa nedužno ubijenih ljudi iz Vukovarske bolnice. Naprotiv, počiniocima tog zločina treba da stigne zaslužena kazna. Ali ovaj Sud, ako hoće da utvrdi punu istinu o Vukovarskoj tragediji, mora da upozna sve činjenice, svaku tragičnu ljudsku sudbinu bez obzira kojim imenom se zvala žrtva. Hoće li ovaj Sud želeti da zna šta je radio Mile Dedaković zvani Jastreb, bivši potpukovnik Jugoslovenske narodne armije koji je pogazio Ustav, zakon, zakletvu i zastavu. Njegovi su isticali belu zastavu na kolima, pa potom iz tih istih kola sa belom zastavom, iz automata ubijali pripadnike regularne armije. Mnogo puta sam ga pozvao u Vukovaru preko radio stanice da prekinemo neprijateljstva, da ne strada nedužan narod i da se ne ruši tako lijep grad. Sve je odbio. Imaju i za to snimci. Kada je bilo izvesno da će pretrpeti poraz, Jastreb mi je, pod znacima navoda obećao da će me njegove ustaše stići gde god bio, da neću uteći i da će mi doći glave. A on je iz Vukovara dezertirao isto kao i iz Jugoslovenske narodne armije. Niko od tužioca, koliko je meni poznato, pa ni ovde ili bilo gde do sada, nije ni razmišljao da li on i njemu slični treba da se nađu na mom mestu. Nisam pravnik, držim da pravo i pravda ne mogu biti s one strane zdravog razuma. Verujem da ćete se uveriti kroz dokumenta koja će podneti moja Odbrana i izjave časnih svedoka da ja sa zločinom koji je počinjen na "Ovčari" nemam nikakve veze. Vjerujem da će ovo Pretresno veće odbaciti izjave

onih svjedoka Tužilaštva koje se zasnivaju na neistini, a mene su videli samo preko sredstava javnog informisanja kao i onih svedoka koji neistinom pokušavaju da prikriju svoje odgovornosti ili su prihvatanjem svedočenja pred ovim Sudom sebi pribavili neku korist. Očekujem da će ovde doći časni svedoci koji će istinitim svedočenjem reći vama i javnosti šta se desilo tog 20. novembra 1991. godine. Velika je neodgovornost osuditi nevinog, još je veća nepravda kada neko ko je doprineo zločinu svedoči da se osudi nevini. Poštovana gospodo sudije, osećam da će se kad tad dokazati da su zločine na "Ovčari" tada planirali i počinili oni koji su mrzeli Jugoslovensku narodnu armiju da bi ukaljali njen ugled i spriječili je u težnji da očuva Jugoslaviju, a posebno su imali za cilj da diskredituju i omalovaže nas oficire koji smo voljeli svoju zemlju. Uveren sam da ću posle ovoliko godina progonstva, raznih neistina i agonija, konačno stići do pravde. Hoću da verujem da će sve laži biti konačno razotkrivene i da će se konačno čuti i saznati istina. Nadam se da će ovo Pretresno veće prihvatiti samo pravo i odbaciti nepravdu i osloboditi me optužbi koje mi se pripisuju bez ikakvog validnog dokaza. Iako se ja već osećam osuđenim posle ovoliko vremena provedenog u zatvoru i nakon svih nepravdi, tortura koje smo preživeli moja porodica, moji prijatelji i drugovi i ja. Nekad čovek pomisli da pravda i pravednost, na žalost i začudo nije gotovo uopšte pomerena u relanom životu od svojih idelanih temelja udarenih pre dva i po milenijuma. I danas kao i tada ima je isuviše malo. Najčešće izgleda nedostižna, ali časni ljudi ne odustaju na putu ka pravdi. Ja od vas poštovane sudije ne tražim milost. Ja očekujem istinu i pravdu. Bez obzira na sve očekujem od vas časni Sude da ćete biti pravedni, jer kada sam ja u pitanju istina i pravda su u istoj ravni jer kod mene postoji vera da pravda postoji i da ću je dočekati. Ovu veru gradim na činjenicama da nikada ništa u životu u izvršavanju svojih vojničkih dužnosti nisam nečasno učinio i da sam se prema svima ljudski odnosio. Zato ću se na kraju ovog mog izlaganja poslužiti riječima našeg velikog nobelovca Ive Andrića. Citiram: "Pravde nema mnogo na svetu, ali što je manje ima, to više vredi. I spora je. Jeste. I hoće da zadocni. Ali prije ili posle stigne. Zato ja uvijek kažem, na pravdu se nasloni, pa se ne boj". Kraj citata. Gospodo, ja se ne bojim. Treba da se boji onaj koji čini nepravdu ili mnogi drugi, jer mnogima pretili kad jednom čine nepravdu. Poštavani Sude, verujem da ćete na kraju ovog procesa doći do odluke koja mora biti zasnovana na punoj istini. U pravičnom suđenju koje očekujem, siguran sam da će moja istina konačno biti i vaša. Hvala.

SUDIJA PARKER: Hvala vama, gospodine Šljivančanin. Današnji postupak je zapravo bio brži nego što je to bilo predviđeno šta znači da Pretresno veće neće morati da zaseda ni danas popodne, ni sutra kako je planirano. Određen je datum za početak izvođenja dokaza, a taj datum je za dve nedelje u utorak 25. oktobra. Rasprava se sada

prekida do tog datuma kada ćemo da nastavimo sa izvođenjem dokaza. Pretresno veće sada završava ovu raspravu i nastavlja 25. oktobra.

Fond za humanitarno pravo

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje